

DELAVSKA ENOTNOST

PROLETARCI VSEH DEŽEL — ZDRUŽITE SE!

Danes na
5. strani:

REZULTATI —
NE PREVRAČA-
NJE KRIVDE

Četrtek, 10. septembra 1964
Št. 10, leto XXII

Z OBISKA V ŠKOFJELOŠKI GORENJSKI PREDILNICI

V OKVIRU

PRVI V PRODUKTIVNOSTI SE PREKAŠAJO

Po zbirnih podatkih za vso državo je Gorenjska predilnica v Škofji Loki na prvem mestu v produktivnosti. Tudi drugi gospodarski pokazatelji jo uvrščajo med najboljše jugoslovanske predilnice. Kljub vsem tem uspehom pa v kolektivu menijo, da se krivulja gospodarjenja in produktivnosti še lahko dvigne...

V Gorenjski predilnici so že davno sprevideli, da sta visoka produktivnost in ozka specializacija neločljivo povezani, zato so že dolga leta vsa prizadevanja delovnega kolektiva usmerjena v ožanje proizvodnega asortimenta oziroma v proizvodnjo takšne preje, kjer so vsi stroji najbolj izkoriščeni.

»Za nas, na primer preja Nm 50 ni interesantna,« pojasnjuje direktor Gorenjske predilnice, »ker moramo prve faze dela preskočiti, to pa pomeni, da nekaj strojev stoji. Z nenehnim spremljanjem proizvodnih rezultatov smo ugotovili, da je naša strojna oprema najprimernejša za proizvodnjo Nm 28 in temu prilagajamo proizvodni plan in seveda komercialno službo. Preprosteje rečeno: poskušamo si zagotoviti čimvečjo prodajo te številke. Seveda smo prisiljeni nekoliko odstopati od nje, gledamo pa, da ohranimo ravnotežje. Kolikor proizvedemo višjih števil, kakor je

Nm 28, toliko tudi nižjih, da ne trpi produktivnost.«

Na videz zelo preprosta proizvodna politika! Tovarniški analitik, zlasti pa poprejšnji direktor te tovarne, pa bi se takšnemu mnenju nasmešnila. Veliko laže je namreč teoretizirati kakor izvajati takšno politiko, ki zahteva odlično proizvodno evidenco, nenehno spremljanje gospodarskih in proizvodnih rezultatov in, seveda, primerno elastičnost znotraj tovarne in pri proučevanju trga. Se pravi, da so tako proizvodne kakor organizacijske spremembe nujna, ekonomsko utemeljena posledica poprejšnjih gospodarskih rezultatov, ne pa neutemeljenih eksperimentov in proizvodnega hazarda. V Gorenjski predilnici je računalo (Rechenschieber) že dolga leta nepogrešljivi tihi pomočnik tovarniškega vodstva.

DOBER POSLUH ZA TRŽIŠČE

Razen odlične notranje evidence, ki jih opozarja na dobre in slabe organizacijske in proizvodne strani, pa v tej tovarni prav tako skrbno proučujejo tudi proizvodne in gospodarske rezultate sorodnih podjetij in potrebe tržišča.

Primerjava tujih in lastnih rezultatov jim lahko vzbuja samozavest. Medtem ko nekateri jugoslovanske tovarne porabijo za predenje 100 kg preje

Nm 28.5 ali za malenkost tanjše ali debelejšje preje tudi po 30 ur, opravijo v Gorenjski predilnici to delo v pičlih 16 urah. V produktivnosti prekašajo celo solidno tržiško in litijsko predilnico, ki sta med najboljšimi v državi, saj so na primer v litijski predilnici v maju porabili 19.10 ure za predenje 100 kg Nm 35, v tržiški pa za isto količino Nm 28.4 17.64 ure.

Kljub tako lepim proizvodnim uspehom v predenju bombaža pa se zadnje čase Gorenjska predilnica orientira na večjo proizvodnjo sintetičnih vlaken. »Že polovico kapacitet izkoriščamo za sintetiko,« je dejal tovarniški analitik, »resda je z njo več dela, ker zahteva več menjav na strojih, je pa zato finančno bolj interesantna kakor bombaž. Zlahka jo prodamo in zaslužek je kar v redu, čeprav sintetična vlakna ceneje prodajamo kakor na primer MTT, ker nam pač večja produktivnost to dopušča.«

Drugi adut Gorenjske predilnice je torej tanek posluh za potrebe tržišča.

AVGUST — VELIKO PRESENEČENJE

Kljub favoritskemu mestu v proizvodnji in gospodarjenju pa škofješko predilnico ne mislijo, da se krivulja njihovega gospodarjenja ne bi mogla več dvigniti.

To potrjujejo podatki iz letošnjega avgusta, ko so kljub prehodu na 42-urni delovni teden povečali produktivnost za celih petnajst odstotkov v primerjavi z lanskoletnim povprečjem.

Po pravici rečeno, je uspeh za polovico manjši, ker so pač lani, kakor že šest let poprej, prikrivali svoje uspehe, da ne bi imeli sitnosti s socialnim zavarovanjem, pa tudi zato, da so plačevali manj izrednega prispevka od dohodka oziroma »davka na pridnost«. Že sedem let so namreč vse proizvajalke (80 % vseh zaposlenih v proizvodnih obratih) delale samo po 7.5 ure dnevno, dosegale pa boljše proizvodne rezultate kakor predilke v drugih tovarnah.

Za osem odstotkov pa so kljub skrajšanemu delovnemu času dejansko povečali produktivnost v avgustu. Deloma z modernizacijo strojne opreme, deloma pa z marljivostim fizičnim delom proizvajalcev. Izboljšali so notranji transport, malice vozijo zdaj po obratih, da po odmoru takoj pričnejo delati — skratka s samimi malenkostnimi korekturami se povečuje tudi delež posrednih proizvajalcev pri naraščanju produktivnosti.

Menijo pa, da bodo še odkrili rezerve, čeprav so uradno pri njih za 2 % manjše kakor znaša povprečje slovenskih predilnic.

GLAVNI STIMULANS: ZASLUŽKI PO DELU

Prizadevanja strokovnih služb za povečanje produktivnosti in poslovnosti pa seveda ne bi bila tako uspešna, če ne bi samoupravno vodstvo vodilo pravilne politike v delitvi osebnih dohodkov. V Gorenjski predilnici so že pred leti vezali prejemke proizvajalcev na količinski in kakovostni proizvodni efekt. Vodstva obratov oziroma ekonomskih enot kakor tudi vsi njihovi člani gledajo, da stroji čim manj stojijo, da so proizvodni stroški čim manjši, da se delo ob času začne in konča, pa tudi, da iz predvidene dobe zahtevano kakovost, kajti škoda ali izguba podjetja zaradi slabše kakovosti plača vselej tista ekonomska enota, ki jo je povzročila.

(Nadaljevanje na 2. strani)

NEKAJ MOTIVOV ZA POGOVOR O TEMI: ŽELEZNIČARJI — ŽELEZNICA

SO RES STORILI VSE, KAR SO MOGLI?

Samoupravljanje je privedlo delovne organizacije železniskih transportnih podjetij do spoznanja, da je mogoče na železnica gospodariti mnogo bolje. Iz tega prepričanja, ki temelji na vrsti dobrih izkušenj, so nastali tudi že konkretni predlogi, kaj je potrebno storiti za izboljšanje materialnega položaja železniskih podjetij. Ti predlogi imajo za osnovo temeljite organizacijske spremembe na osnovi ekonomizacije poslovanja železnice, ki še vedno poslujejo kot javna služba, ki je utesnjena v vrsto zastarelih šablon, ki jo ohranjajo togo, zastarelo in jo našim družbenim gibanjem odtujujejo. Zakaj? Poglejmo!

Skupnost jugoslovanskih železnic je sklicala tiskovno konferenco. Takrat je bila nova številka časopisa »Železniške novice« že natisnjena. Uvodničar tega časopisa opozarja na nujno potrebo, da se železnicam prizna status gospodarske organizacije. Hkrati zahteva tudi vzpostavitev tehnološko organizacijske enotnosti železnic. Enotnost, »ki je bila v zadnjih letih kršena z izločitvijo mnogih delovnih organizacij iz sestava železnice«. Takih, ki so »njen nujno potreben organski del«.

Uvodnik načenna tudi vprašanje družbene odgovornosti — za »eksperimentiranje s tako zamotan in važnim gospodarskim organizmom, kakor so železnice«. Češ da se pri tem »eksperimentiranju« ni dovolj preučevalo, kako bodo storjeni ukrepi vplivali na razvoj in poslovno sposobnost železnic. Čez to pa na vse gospodarstvo.

Na tiskovni konferenci pa je bilo rečeno, da manjka železnici približno devet milijard dinarjev samo zato, da bi lahko delavcem izplačali osebne dohodke — za prvo polovico letošnjega leta. Da spričo gibanja cen lahko pričakujemo letos v blagajni železnice »primanjkljaj« blizu 30 milijard dinarjev.

Potem so novinarji slišali prepričanje Skupnosti, da so železničarji storili vse, kar so mogli. Da materialnih težav te panoge prometa ni mogoče prisoditi ta-

ko imenovanim subjektivnim faktorjem.

I.
Potnik, ki se je peljal prvega avgusta z vlakom, ni mogel kupiti vozovnice, ker je bila pred blagajno dolga vrsta, vlak pa pripravljen na odhod. V vlak je vestno in pošteno pripravil denar. Za vozovnico in tistih sto dinarjev za »kazen«. Sprevodnik, ki je to videl, je opravičujoče zamrmral, da je kazen za potnike, ki pošteno povedo, da nimajo vozovnice — petsto dinarjev. Sicer tisoč. Od kdaj? Od prvega avgusta. Je bilo to kje objavljeno? Je. Trikrat v časopisu, enkrat v televiziji. Čemu petkrat večja kazen? Kdo ve? Skupnost jugoslovanskih železnic te spremembe ni pojasnila.

Sprevodnik je skušal pomagati. Poskusil je kupiti vozovnico na dveh zaporednih postajah. Ni mu uspelo. Premalo je bilo časa. Za zamudo vlaka bi kažnivali prometnika. Za potovanja poštenega potnika brez vozovnice pa sprevodnika. Mora! je zaračunati majhen znesek potnine in veliko kazen.

Železničar je res storil vse kar je bilo v njegovi moči. Tudi opravičil se je. Skupnost jugoslovanskih železnic pa se ne opravičuje.

II.
Pomočnik šefa velike železniske postaje je odprl usta, da bi odgovoril, pa ni. Kaj naj pove novinarju na njegova vpraša-

nja? Je res, da železničarjem jemljejo od zaslužka za vsako nastalo škodico? Je. Da pa ne nagrajujejo pridnosti; dobro, zelo dobro delo. Tudi to drži. Ker sploh ne vedo, koliko dohodka so ustvarili. Ker ga delijo na zelo zamotan način — centralno. Ampak — kazni so materialne, pohvale pa le moralne. Ustne. Morebiti pismene.

Delovne organizacije železniskih transportnih podjetij si sicer prizadevajo najti ustreznost merila za nagrajevanje. Trudijo si deliti dohodek, ki ga dobijo na neki način po delu. Toda v tem ne uspevajo dovolj. Zakaj? Ker so v enako slabem položaju kot ekonomske enote tistih gospodarskih organizacij, kjer odloča o njihovem dohodku uprava podjetja, namesto, da bi ga razdelila ekonomskim enotam v lastno upravljanje in delitve.

Pomočnik šefa postaje je odprl usta, da bi odgovoril. Krepko. On ima svoje mišljenje. Osebjete te postaje dela celo več, kot bi moralo. Rešuje situacijo drugih postaj, kjer novinci zapuščajo službo. Zaradi kaznovane politike skupnosti železnic, ki ponižuje človeka v času samouprave? Tudi zaradi tega... Pa ni odgovoril. Na nobeno vprašanje. Dejal je:

»Imamo predpis, po katerem sme dajati informacije o železnici samo šef postaje.«

Tudi šef postaje ima svoje mnenje. Ve, da ni prav, da o tiščanskem delovnem kolektivu in njegovem gospodarjenju komuna nikdar ne spregovori. Občinska skupščina ne ve ničesar o tem gospodarjenju. Ne dobi podatkov. Ničesar.

Zaradi tega so ti delovni kolektivi železničarjev tudi v komunah osamljeni. Ker komune sodijo, da je železnica država v (Nadaljevanje na 2. strani)

NESPODBUDNI RAZPONI

nizaciji storili vse, da bi rasla produktivnost, da bi izboljšali organizacijo dela, tehnologije, izvedli smotrnejše delitve dela, da bi rasla rentabilnost in dohodek delovne organizacije.

Prav zato se nam vzporedno s tem, da pogumno odpravljamo najnižje dohodke, postavljamo neodložljiva naloga, da začnemo v delovnih organizacijah takoj izdelovati in izboljševati pravilnike o nagrajevanju, ki naj prizadevnim proizvajalcem in strokovnjakom zagotavljajo višje dohodke.

Seveda bi bilo napačno, če bi zdaj samo na hitro izdelali nekakšne »uradniške« lestvice in tako ustvarili razpone, temveč je treba rast dohodkov nujno vezati za večjo produktivnost, rentabilnost, za boljši poslovni uspeh delovne organizacije. Pri tem pa seveda ne bi smeli začeti neskončnih razprav o tem, ali smo že našli najboljša, najbolj pretehtana in do kraja izračunljiva merila za vsakega strokovnjaka. Računati, tehtati, primerjati in iskati je seveda potrebno. Toda ob samem iskanju in trenutnih težavah se naša akcija ne sme zaustaviti. Kajti za naš nadaljnji razvoj je veliko slabše, če zadržimo dosedanje fiksne postavke, kot pa če trenutno ne najdemo še najbolj dodelanih meril nagrajevanja. Navsezadnje je treba vedeti, da nobenega sistema ne bomo v popolnosti izdelali pred prakso, da bosta praksa in na pogumno iskanje odpravljala najhujša nesorazmerja, najohlapnejša merila in da bomo tako postopoma lahko gradili čedalje bolj trden sistem nagrajevanja.

Ob tem pa bodo nekateri skeptiki takoj porekli: Kje pa bomo dobili sredstva za takšno nagrajevanje? Dobili jih boste v delovni organizaciji. Če bomo načeli razmerje med osebnimi dohodki in skladi. Tudi za to ceno! Seveda pa z jasno predpostavko, da je ta poseg v sklade samo krajše posojilo, da spodbudimo proizvajalce, ki bodo z višjimi dohodki bolje in rentabilneje proizvajali. Poseg v sklade ni samo prerazdelitev, je samo obveza, da bomo s povečanimi naporji, z boljšimi rezultati, ki naj jih bolj stimulativno nagrajevanje spodbudi, dosegli višji dohodek. Rezultati tistih delovnih organizacij, ki so to že storile, vplivajo pogum in zaupanje, da je ob jasnih obvezah in delovnih dogovorih to zelo uspešna pot, da dosežemo nadaljnjo rast našega gospodarstva, boljše izkoriščanje obstoječih zmogljivosti in kar je ob tem posebno važno — tudi boljše, večje dohodke za vse proizvajalce.

VINKO TRINKAUS



Proti hudi uri

— Vse kaže, da pri nas zaležejo samo granate... —

Karikatura: MILAN MAVER

Psihoza in računica

Od 18. julija, ko je Zvezni izvršni svet odobril zvišanje cen nekaterim novim kmetijskim pridelki, abnim izdelkom, premogu in električni energiji, se kažejo tendence po dražitvi nekaterih drugih izdelkov. Ob kruhu, sladkorju, olju in mleku zaračunavajo za kakšen dinar več še pri zobni pasti, transistorskih baterijah, vezalkah. Nič ni čudno, da je takšna psihoza inspirirala karikaturo, da je zapisal: dnevno — sveže cene.

Zadnje dni slišimo na primer, da nekateri trgovci izrabljajo splošno psihozo in širijo novice o podražitvi obutve. Posledice so vidne: ljudje so pohiteli, kupujejo po tri, štiri pare čevljev, trgovci so se pa na lep način rešili zaloga. Zadnje dni je vse pošlo: sandali, japonke, čevlji vseh modelov preživele mode.

V sedmih tednih, potem, ko so se cene kmetijskim izdelkom in v energetiki spremenile, ni bilo mogoče predvideti, da bo tržišče tako reagiralo, kot je. Namesto, da bi omogočili porazdelitev dohodka med posameznimi vejami, si prizadeva vsakdo ujeti nekaj zase, da ne bi ostal prazen rok. Proizvajalci industrijskih izdelkov se množično obračajo na Zvezni zavod za cene in iščejo soglasje za nove, razumljivo, višje kalkulacije. Najbolje se znajdejo tisti, ki formirajo svobodne cene brez kakršnekoli odobritve. Celo takrat, kadar jim to ni potrebno. »Za vsak primer«, se pač zavarujejo.

Zanimivo je, da se malo-katera organizacija pojavi s konkretno računico. Recimo, da z odkrivanjem notranjih rezerv, brez zunanje intervencije, nadaljuje običajni ritem proizvodnje, ali da izhaja od stare klasične devize, da nižje cene omogočijo večji promet. Ali, če je to tovarna, da bolj racionalno izkoristi zmogljivosti z uvedbo druge in tretje izmene. Ali, če je kmetijsko gospodarstvo, da vsaj pogleda, kako delajo pri sosedu.

Takšnih primerov je mnogo. Celo zelo svežih. Pred kratkim so napravili analizo stroškov proizvodnje pšenice na Kmetijskem gospodarstvu »Čoka« v Čoki in »Biserem ostrvu« v Novem Bečeju. Poglejmo nekaj rezultatov: V »Čoki« velja kilogram pšenice 35 dinarjev, v »Biserem ostrvu« pa 41,50 din. Proizvodnja pšenice na setvenih površinah, ki jih niso namakali, je veljala »Čoko« 48, »Biserem ostrvo« pa 55 din za kilogram.

Če bi odločale samo cene, potem bi lahko kalkulirala »Čoka« mirne duše tako kot »Biserem ostrvo«. Prav bi pa bilo narobe; dražji proizvajalec bi se moral zamisliti nad uspehi cenejšega.

Mar ne velja isto tudi za tovarne obutve, tekstila loncev in štedilnikov?

Če se je podražil sladkor, bi bilo naravno, da podraži svoje izdelke tudi tovarne slaščice. Toda, kakšno zvezo ima sladkor s pivniki, na primer, ali s škarkami?

Za jesen se pripravljajo ukrepi, ki bodo še bolj zaostri tržne pogoje v zunanjegospodarskem poslovanju in gospodarjenju nasploh. Mnoge komune so se sprijaznile z likvidacijo nerenabilnih podjetij. Dotacij, sanacijskih kreditov ali kakršnegakoli gledanja »skoz prste« ni več. Vsako podjetje bo nerentabilno, ki umetno zožuje plasma, zavira promet ali se prepočasno prilagaja sodobni proizvodnji in se ravna samo po cenah. Takšna politika nas spominja na žaganje veje, na kateri sedimo.

N. Dj. (Po Borbi)



Prva telovadna ura

Foto: M. Sparovec

So res storili vse, kar so mogli?

(Nadaljevanje s 1. strani)

državi, kakršna je bila in kakršna ne bi smela biti. Da je kot taka nedotakljiva. Železničarji pa potrebujejo podporo svojih komun! Zelo!

»Kaj naj povem?« se je vprašal šef postaje. »Vem le to, da delamo veliko, zelo veliko in dobro. Koliko je to delo vredno, ne vem, ker ne vemo, koliko dohodka ustvarimo. Nagrad ne moremo deliti. Vse, kar lahko storim, je to, da se kaznovanjem izogibam, kolikor le morem.«

Prvi v produktivnosti se prekašajo

(Nadaljevanje s 1. strani)

Kljub dosedanemu strogemu nadzoru nad proizvodnjo pa so na primer letos v avgustu ugotovili, da vlagalke v 7 urah ravno toliko naredijo kakor prej v 8 in da so svoje »telesne rezerve« šele zdaj izkoristile, ko bi zaradi skrajšanega delovnega tedna pač manj zaslužile, če bi po starem delale...

Velika prizadevnost se jim pozna v žepih: povprečje osebnih dohodkov se je v tej tovarni povzpelo že na 38.000 dinarjev (lani dobrih 33.000 din), tako da tudi v tem vodijo med predilnicami.

NIHČE SE NE PRITOŽUJE

Redka posebnost skofjeloških predilcev pa je tudi ta, da ne tarnajo. Zeleli bi si sicer, da bi bombaž lahko sprosti nabavljali in jim ne bi bilo treba imeti dvomesečnih zalog, ki jim večje obratna sredstva, bremenijo skladiščno službo in skladiščne stroške in podražujejo notranji transport, prav tako bi jim bilo ljubše, če kupač ne bi zahtevali tako širokega barvnega asortimenta preje in če bi nabavljali večje količine hkrati, toda nad odobrenimi cenami se ne pritožujejo, niti ne zahtevajo korektur v gospodarskih instrumentih in v deviznem poslovanju.

»Odobrene cene so preračunane po zveznih povprečnih proizvodnih stroških,« nam je dejal tovariš direktor, »in kdor je boljši kakor povprečni, lahko diha. Menim tudi, da marsikatero lamentiranje na račun izvoza ni upravičeno. Mi že zdaj več izvažamo na zaposlenega kakor Tekstilindus, izvoz pa bomo prihodnje leto še povečali za tretjino — z letošnjih 800.000 dolarjev na 1.200.000 — vendar nas to ne bo gospodarsko prizadelo, ker se pač v produktivnosti že lahko merimo s tujimi tovarnimi.«

Po mnenju direktorja Gorenjske predilnice bi mnogim našim tekstilnim kolektivom bolj pomagalo, če bi zožili asortiment, odpravili ozka grla in se s pomočjo Poslovnega združenja tekstilne industrije ozko specializirali za tista predvina in tiste vrste blaga, ki najbolj ustrezajo obstoječi strojni opremi in proizvodnim tradicijam, in če bi postali pri programiranju proizvodnje bolj prožni, kot pomaga jačikovanje nad gospodarski instrumenti in nad obstoječo devizno politiko.

Gorenjska predilnica to lahko s svojimi uspešni izkušnjami praktično dokaže. M. K.

Tudi ta železničar stori vse, kar je v njegovi moči. Skupaj s svojim kolektivom bi lahko storil se veliko več, če ga ne bi ovirali predpisi.

III.

Lokomotiva je porinila pred tovarno majhen vlak vagonov. Delavci so prekinili proizvodnjo, da bi pravočasno raztovarili ali naložili te vagine. Ceprav so se podvizali, je delovna organizacija placala kazni. Prvič — ker ni v roku, ki ga diktira železnica, izpraznila vagonov. Drugič zato, ker prav tako ni v roku naložila vagonov. Zakaj? Ker jih je bilo v vsakem primeru preveč. Potem pa je delovna organizacija zamudila izdobjavne pogodbenne roke. Zato, ker ji železnica ni pravočasno dostavila naročenih vagonov. Železnica seveda ni placala penalov kot podjetje. Železnica se nikdar ne obvezuje proti podjetjem. Železnica je vsakogar obvezuje. Tudi podjetja. Saj jih kaznuje s stojnino.

Je to sploh kazen? Mar ni to špekulativni način ustvarjanja dohodka brez dela? Tako se sprašujejo predstavniki delovnih organizacij. Nagrmadiš preveč vagonov hkrati. Veš, da jih ni mogoče v roku izprazniti ali napolniti in... Železnica si to lahko privoščiti. Nje nihče ne kaznuje. Kaj potem, če vagonov ne dostavlja takrat, ko jih podjetja naročajo? Saj je vendar znano, da je vagonov premalo. Višja sila...

Na tisti konferenci, kjer je bilo tudi o tem govoru — bila je na republiški ravni — ni bilo predstavnika železnice. Če bi pa bil... Za odgovor tako vemo: železnice storijo vse, kar je v njihovi moči.

IV.

O skrajšanju delovnega tedna na železnica ne razpravljajo tako kot drugod. Izračunali so namreč, da bi morali zaposliti veliko novih moči, če bi hoteli uvesti 42-urni delovni teden. Ali pa... Seveda, železničarji so storili že vse, kar so mogli. O »tako imenovanem« subjektivnem faktorju ne govorijo več. Tudi tisti predstavniki železnice, ki je sodeloval na republiškem posvetovanju o skrajšanju delavnika, ni govoril o njem. Pač pa o težavah. Samo o težavah, ki jih sami ne morejo premostiti.

Ko je naštel vse številke in povedal vse težave, je ta predstavnik, bilo je to sredi posvetovanja, hladnokrvno vstal in zapustil posvetovanje. Za železničarjem, ki je storil vse, kar je bilo v njegovih močeh, je tudi tokrat ostal — slab vtis.

V.

Tovarna železniških vagonov je bivša remonta delavnica železnice. Delovna organizacija šteje nekaj tisoč delavcev. Takih delovnih organizacij pa je v državi kar precej. Pretežno delajo za železnice. Nekateri med njimi niso zadovoljne zgolj s tem, da dobijo delo. Predlagajo sodobnejši način dela. Hitrejši. Za železnice cenejši. Predlagajo zamenjalni sistem remonta. Ta je za polovico krajši, kot dosedanji — obrtniški. Ker je pač industrija.

Železnice so proti uvedbi takšnega sistema remonta. Vztrajajo pri starem. Ravnao podobno kot z drugimi delovnimi organizacijami. Naenkrat nagrmadijo veliko železniških vozil v popravilo. Drugič puščajo delovne organizacije brez dela. Zgodba o penalnih se tukaj ponavlja. Zahtevajo hitro delo, diktirajo pa počasen način remonta. Delovnim organizacijam režejo kruh. Ko pa te delovne organizacije poiščejo izhod iz zagate, preusmerijo proizvodnjo,

da bi postale odvisne od lastne podjetnosti, so železnice uzaljne. Zakaj? Ker so to njihove tovarne. Tiste delovne organizacije, ki so »njen nujno potreben organski del«. Mar ne? Tako rekoč — železničarji. Toda taki, ki mislijo, da železničarji še zdaleč niso naredili vsega, kar bi lahko. Zato predlagajo zmanjšanje stroškov za remont z znatnim zmanjšanjem časa, ki je potreben za popravilo železniških vozil. Saj ni vseeno, če stojijo vagoni in lokomotive itd. en mesec v tovarni ali pa pol meseca, ali pa samo kak dan.

Vendar — v skupnosti jugoslovanskih železnice so prepričani, da so železničarji storili že vse, kar so mogli. Da torej ni več v njihovih močeh zmanjšati materialne težave. Se prvi — izgubo.

VI.

Cemu so železnice še vedno za sistem kaznovanja? Sistem kaznovanja vseh. Železničarjev. Potnikov. Delovnih organizacij. Organizacija izven življenja komun in nad delovnimi organizacijami. Zaradi svoje uniformiranosti? Zaradi svoje organizacijske in tehnološke zastarelosti? Ker so za družbenim razvojem? Izven dejanskega samoupravljanja. Izven normalnega delavnika. Izven ekonomskih odnosov. Ker so javna služba in hkrati podjetja? Ker niso ne to ne ono? Zaradi tega pri sebi ničesar v osnovi ne spremenijo? Če zahtevajo centralizacijo v imenu tehnološke organizacijske enotnosti. V prepričanju, da so železničarji storili vse, kar so mogli. Pod težo argumenta 30 milijard predvidene izgube.

Pa so železničarji istih misli kot Skupnost jugoslovanskih železnice? Kot posamezni delavci in kot delovne organizacije? Kot subjektivni faktor. Dejanski, ne »tako imenovani«.

O tem, kaj mislijo železničarji o ponovni centralizaciji, smo že objavili mnenja železničarjev. S te strani krivica in krivde ni treba iskati.

Železničarji so bili in so za decentralizacijo, za njeno poglobljeno vsebino, ki jo izraža ekonomizacija odnosov, prav tako kot velja za vse druge gospodarske organizacije. Železničarji se zavzemajo za še bolj dosledno samoupravljanje, ki je dobro le tedaj, če imajo delovne organizacije čiste račune o ustvarjenem in razdeljenem dohodku. V tem vidijo smisel gospodarjenja — uspeh gospodarjenja. VIKTOR ŠIREC

IZZAKULIS NOVOSADSKJE »AFFERE FURFUROL«

O tistih, ki jim ne sodijo

Na tri obtožene udarjajo strele na novosadskem procesu. Morda so oni v resnici pripomogli, da je propadla še neurejena tovarna fufurrola. O tem bo odločilo sodišče. Nekaj pa vemo že zdaj, še preden je bila izrečena razsodba: oni niso sprejeli sklepa o gradnji tovarne!

Naziv ene manj znanih surovin za proizvodnjo umetnih smol, plastičnih mas in sintetičnih vlaken je postal na daleč znana oznaka verjetno največje povojne afere. Dvorana okrožnega sodišča v Novem Sadu, kjer sodijo trem udeležencem te afere, iz dneva v dan privlači zanimanje naše javnosti. Vzrokov za to radovednost pa je več. Prvič so v »aferi fufurrol« za vselej zapravili več kot dve milijardi dinarjev, kar je več kot

Osebni dohodki spodbujaajo večjo produktivnost

Zmotili bi se, če bi trdili, da je zgolj preselitev v nove delovne prostore (lani jeseni) pripomogla do boljših poslovnih uspehov v idrijski tovarni pohišstva »22. julij«. Res je sicer, da so se zavoljo tega precej izboljšali delovni pogoji in da je bilo v marsičem olajšano tudi uvajanje nove tehnologije ter nasploh izboljšav v organizaciji dela proizvodnje. Bistveni, lahko rečemo tudi — poglavitni vzrok pa tiči drugje: odkar so si ustvarili pogoje za povečano proizvodnjo, je njihova največja skrb, da bi jih tudi izkoristili. Ali drugače rečeno: letos povečujejo vrednost proizvodnje za 54 % v primerjavi z lanskim letom. Že naslednje leto pa hočejo še za polovico preseči vrednost letošnje proizvodnje (nekaj več kot milijarda dinarjev); vse to brez novih investicij in z istim številom zaposlenih. Prizadevajo si torej, da bi potencialne rezerve v podjetju izkoristili na račun višje produktivnosti. To pa stimulirajo z osebnimi dohodki.

Značilen je podatek, da je povprečni zaslužek v njihovem kolektivu, ki šteje 288 članov, lani znesel le 26.300 dinarjev. Za izdelavo ene spalnice, ki je zanje edini in torej značilni pokazatelj produktivnosti, so potrebovali povprečno po osemdeset delovnih ur. To je bil interni normativ, ki je veljal že več let. Odkar delajo v novih prostorih, ob izboljšani organizaciji dela in izpopolnjeni tehnologiji, izdelajo spalnico že v 37 urah. Hkrati jim podatki o učinkovitem izkoriščanju delovnega časa kažejo, da so lani koristno porabili samo petdeset odstotkov možnega delovnega časa, letos v sedmih mesecih pa že 65 odstotkov. To jim je omogočilo, da so osebne dohodke povečali povprečno za 60 % v primerjavi z lanskim letom, oziroma na povprečno 42.000 dinarjev. Ob tem povsem v redu izpolnjujejo za 54 % višji proizvodni ter 75 % večji izvozni plan.

Morda bo kdo rekel, da so v idrijski tovarni pohišstva še predobro razumeli načelo, ki govori o skladju v gibanju produktivnosti, osebnih dohodkov in realnega življenjskega standarda. Ali drugače povedano: osebne dohodke so na prvi vid razmišljali tudi v kolektivu in ugotovili, da strah ni na mestu. Najvažnejše: razmerja v

delitvi čistega dohodka med sklade in osebne dohodke se zavoljo tega in navzlic podražitvi vseh surovin niso spremenila. Drugič pa so visoki (glede na lansko leto) osebni dohodki spodbuda za boljše delo. Res je vprašanje, če bi v tovarni izpopolnjevali tolikanj povečani proizvodni načrt, če bi si še vnaprej pritrgovali pri osebnih dohodkih. Gotovo pa bi bil ogrožen tudi njihov cilj: za 50 % višja proizvodnja v naslednjem letu.

To govori o realizmu, s katerim v idrijski tovarni »22. julij« obravnavajo sedanje razmere in razvojne perspektive. To je hkrati način, s katerim odplačujejo investicije v nove tovarniške objekte in opremo (doslej skupno 330 milijonov) in ustvarjajo nova sredstva za manjša, dopolnilna vlaganja, ki naj bi do leta 1970 usposobila tovarno za proizvodnjo v vrednosti dveh milijard dinarjev, hkrati pa nudila še več sredstev za življenjski standard tega kolektiva. V načrtih so torej raje skromni in računajo predvsem za lastnimi močmi. Pot, katere so se poslužili, pa je, vsaj po sedanjih rezultatih sodeč, dovolj uspešna.

Omeniti pa velja še nekaj. Prav v sedanjem času, ko se — prvič zares! — spopadajo s tehnologijo in sodobnejšimi prijemmi v organizaciji proizvodnje jim že pomaga kader, ki so ga že, oziroma ga še šolajo z lastnimi sredstvi. Osem njihovih delavcev je zaključilo študij na srednji tehnični šoli, šestnajst jih pa še študira. Obenem pa na visokih in srednjih šolah štipendirajo pet bodočih strokovnjakov, ki bodo v kratkem vsi zaključili študij. —mG

DELAVSKA ENOTNOST

Glasilo Republiškega sveta ZS za Slovenijo Izdaja CŽP Ljubljana vsaka pravica v Ljubljani Lis 16 ustanovljen 20 novembra 1942. Urejuje uredniški odbor Glavni in odgovorni urednik

VINKO TRINKAUS

Naslov uredništva in uprave Ljubljana, Kopitarjeva ul. 9 poštini predal 313-VI. telefon uredništva 33-722 in 36-672 uprave 33-722 in 37-501 Račun pri Narodni banki v Ljubljani št. NB 800-111-355 — Posamezna številka stane 20 din — Naročnina let: četrtletna 750 polletna 500 in letna 1000 din — Rokopisov ne vračamo — Poština plačana v gotovini — Tisk in ključni CŽP »Ljudska pravica« Ljubljana

KDO BO ODGOVARJAL ZA NEODGOVORNO TROŠENJE SREDSTEV?

Primer telovadnice v Savskem naselju

Razvoj nominalnih osebnih dohodkov v prvih sedmih mesecih letošnjega leta kaže v primerjavi z istim obdobjem lani, da so povprečni nominalni osebni dohodki na zaposlenega v družbenem sektorju višji za 24%. Pri tem so povprečni nominalni osebni dohodki v gospodarstvu porasli za 27%, v negospodarskih dejavnostih pa le za 15%, kar kaže na znatno zaostajanje rasti osebnih dohodkov teh dejavnosti za gospodarstvom.

Po zadnjih razpoložljivih podatkih, se je v letošnjem letu občutno znižalo število zaposlenih z nizkimi osebnimi dohodki. V letu 1963 je prejemale osebnih dohodke do 25.000 din mesečno še 27,8% vseh zaposlenih, v januarju letos še 21,7% in v juniju le še 7,6% vseh zaposlenih. Na osnovi posebne ankete Zavoda SRS za statistiko, ki je analizirala vzroke teh nizkih osebnih dohodkov, je ugotovljeno, da približno polovica vseh zaposlenih z osebnimi dohodki pod 25.000 din prejema take dohodke samo začasno (priučevanje, neizpolnjevanje norm, honorarna zaposlitev ipd.), v ostalih primerih pa so osebni dohodki predvideni za to delovno mesto, manjši od 25.000 din. To kaže, da v SR Sloveniji skoraj ni več zaposlenih z osebnimi dohodki pod 25.000 din mesečno.

Te ugodne rezultate pa zmanjšuje hitro naraščanje življenjskih stroškov. Ti so bili v prvih sedmih mesecih za okoli 7% višji od lanskega povprečja. Vsled tega so se povprečni realni osebni dohodki v družbenem sektorju povišali v istem obdobju za 26%, in to v gospodarstvu za 19% ter v negospodarskih dejavnostih samo za 7%.

V okviru skupnih življenjskih stroškov je bil v zadnjem času ponovno dosežen najmočnejši porast pri hrani, tako da so bili stroški za hrano v juliju za 15% višji kot v povprečju leta 1963 oziroma 26% višji kot lani v juliju. Pri tem so se najbolj dvignile cene mesa (za 41%), vrtnin (za 37%) in sadja (za 12%). Močan porast cen, ki znaša

Kdo ve, koliko pikrih smo že napisali na račun nenačrtnega investiranja, nepopolne gradbene dokumentacije slabih projektov in zavlačevanja gradnje. Vendar vselej z namenom, da bi nas napake nečesa naučile in da se isti primeri ne bi več ponovili. Naštete anomalije v našem gospodarstvu plačujemo z milijoni in plačevali jih bomo vse dotlej, dokler ne bomo napak odkrito priznali in jih plačali, ne kolektivno, ampak individualno. Kako naj na drugačen način bolj poudarimo odgovornost, ki je ni čutili, sicer ne bi tako potratno razpisovali z družbenimi sredstvi. Več kot dvakratne prekoračitve prvotnega investicijskega programa ne nastajajo zgolj zaradi podražitve materiala in gradbenih uslug, temveč so pogosto posledica malomarnosti pripravljenih dokumentacij.

Primer za gornjo trditve je gradnja telovadnice v Savskem naselju ob osnovni šoli »Borisa Kidriča«. Po prvotnem investicijskem načrtu bi veljala 105 milijonov, v dokončni izgradnji pa bo predvidoma 280 milijonov; dograjena bo šele prihodnje leto. Vzroki za tolikšno podražitev so jasni: pomanjkljiva dokumentacija in načrt, ki ni upošteval iztočnega kanala, ki je vgrajen pod objektom, popravki na načrtu, novi statični izračuni, nepredvideno komplicirano temeljenje in zavlačevanje gradnje, dodatno dimenzioniranje zaradi potresne varnosti in splošna dražitev materiala in gradbenih uslug. Za vse subjektivne vzroke dražitve danes nihče ne bo bito odgovoren, nihče si ne upa krivca poiskati in pokazati nanj, saj bi bilo to novo in nevsakdanje in je lepše opravičevati s tem, da je podobnih primerov še mnogo, in da je nepopolna dokumentacija komunalnih naprav naš splošni problem. Poglejmo torej, kako so se stvari po vrsti odvijale.

Pred leti so v Savskem naselju zgradili osnovno šolo »Borisa Kidriča«. Takrat ni bilo sredstev, da bi ob šoli zgradili telovadnico, čeprav bi takrat, veljala okoli 80 milijonov in čeprav si normalno težko predstavljamo šolo brez telovadnice. Toda kaj bi to. Danes šteje Savsko naselje okoli 8000 prebivalcev, od tega je 700 predšolskih in 1300 šolskih otrok in za te otroke je le ena varstvena ustanova in ena šola, ki jo obiskuje v treh izmenah 1300 učencev. In to je vse, kaj več se zaradi pomanjkanja sredstev ni dalo storiti za okoli 2000 otrok.

Lansko leto se je občina končno odločila za gradnjo telovadnice ob šoli. Načrti so bili nared že leta 1960. Za lansko leto je bilo odobrenih 50 milijonov dinarjev, ki jih pa niso v celoti porabili, nadzornega organa ni bilo in dela so slabo napredovala. Delavci gradbenega podjetja »Obnova« so junija zasidli prvič lopate. Ob kopanju pa so našli na prvo ovirano — na glavni iztočni kanal. Tako danes pripovedujejo vsi od šolskih do gradbenih forumov, ko jih vprašate o poteku gradbenih del. Kot da bi rekli, našli so na rimske izkopanine. Od kod namerakati velik kanal, ki sega v globino 6 metrov? Kako, da zanj ni vedela občina, ki je lokacijo odobrila, projektant in revizij-

ska komisija pri občini, ki je projekt potrdila?

Kanal so pred leti zgradili stanovalci Savskega naselja z udarniškim delom. Mestna kanalizacija takrat zanj ni vedela. Tako danes nekateri trdijo. V enem načrtu je baje bil vrisan, v drugem ne. Vendar to ni nikogar motilo. Referent za šolstvo pripoveduje po spominu celo tako: »Projektanti so vedeli za kanal, vendar so mislili, da ne bo težav... In težave so nastopile. Popravljen načrt, novi izračuni so potegnili za seboj nepredvidena, dolgotrajna in komplicirana gradbena dela. Načelnik oddelka za komunalne in gradbene zadeve Občine Bežigrad (to dolžnost opravlja od začetka tega leta) pojasnjuje: »Polvojnja praksa je bila takšna, da so vse komunalne naprave gradili na pamet, zato so slabo evidentirane. Koliko je še objektov, kjer so našli na podobne težave. To je splošen problem, okoli tega se ne bi razburjali. Da se je to zgodilo, ni kriv niti projektant, niti izvajalec.«

Vsi pa vendar ne mislijo tako. O primeru telovadnice je razpravljal tudi Svet za šolstvo občine Bežigrad in sprejel sklep, da je za ta malomarni primer potrebno najti krivca in ga po-

klicati na materialno in moralno odgovornost. Po mnenju Sveta to torej ni splošen objektivni problem. Podobno, kot Svet za šolstvo, sodijo tudi volivci Savskega naselja. Ko so lani jeseni na svojem zboru razpravljali o družbenem planu za letošnje leto, so vprašali navzoča odbornika tudi o telovadnici. V spominu jim je ostala nedelja, ko jih je zgodaj zjutraj zbudil ropot in ko so pritekli k oknom, so videli, da rušijo steno telovadnice. Stena je bila preslabo dimenzionirana z ozirom na potresno varnost. (Odredba o dimenzioniranju in izvedbi gradbenih objektov v potresnih območjih je stopila v veljavo 21. junija lanskega leta). Odbornika sta na zboru volivcev zadržala, da je zoper krivca uveden postopek. Tega verjetno nista rekla kar tako, saj bo še kakšen zbor volivcev, telovadnica pa še tudi ni dograjena. Zverjet tega pa je pravica in dolžnost volivcev, da odločajo o družbenem planu. Verjetno odgovor odbornikov ni bil pavšalen samo zato, da bi pomirili volivce.

Primer sam po sebi potrjuje uvodne misli, vendar je boleč še toliko bolj, ker je obremenil negospodarske investicije, ki jih neradi in prepočasno usklajamo z

gospodarskimi. Toliko bolj damo pravo Svetu za šolstvo, ki se je postavil po robu neodgovornemu trošenju sredstev sklada, saj stanje šolstva v občini ni niti najmanj rožnato.

Ob koncu je vredno razmisliti še o tem: Če je slaba evidenca komunalnih naprav splošen problem, o kar niti najmanj ne dvomim, čeprav našega primera ne opravičujem na račun splošnega problema, zakaj se v tej zvezi ni že kaj več ukrenilo? Pri Zavodu za izmero in kataster okraja Ljubljana je Mestni svet ustanovil sporazumno z vsemi petimi ljubljanskimi občinami Zavod za kataster komunalnih naprav z namenom, da se dokončno vse naprave vršejo in uredi tehnična mapa. Menda ni potrebno posebej poudarjati, da je nujno tudi za podzemne naprave narediti red, saj so jih doslej posamezna podjetja po svoje urejala, skupno pa jih ni nihče evidentiral. Vrednosti podzemskih naprav prisojajo strokovnjaki 40% vrednosti vseh objektov na ljubljanskem prostoru. Sodelovanje s Katastrom komunalnih naprav je steklo le v občini Center. Po naročilu te občine so lani v Centru že začeli z izmerami. Iz drugih občin naročil ni bilo.

IVANKA VRHOVČAK

OSEBNA POTROŠNJA

okoli 13%, je bil dosežen tudi pri pijačah, tobaku, kurjavi in razsvetljavi.

V tem povišanju cen se deloma že odražajo v juliju sprejeti ukrepi za uskladitev položaja kmetijstva, elektrogospodarstva in premogovnikov s splošnimi pogoji tržnega gospodarstva. Vendar se predvideva, da se zaposlenim, ki so zaradi tega povečanja življenjskih stroškov prejeli nadomestilo (v Sloveniji v povprečju 2500 din mesečno), življenjska raven ne bo bistveno znižala.

Porast cen prehranskih proizvodov prizadene predvsem družine z nizkimi osebnimi dohodki. Ker trošijo te družine večino svojih dohodkov za prehrano, je skupni indeks življenjskih stroškov teh kategorij prebivalstva zelo blizu gibanja indeksa življenjskih stroškov za hrano.

Naraščanje števila zaposlenih je v vsem letu 1964 znatno močnejše, kot pa je bilo predvideno z družbenim planom (2-3%). Težnja po dinamičnejšem povečanju zaposlenih, ki se je pojavila že proti koncu lanskega leta, je vplivala, da se je število vseh zaposlenih v družbenem sektorju od decembra 1963 pa do avgusta 1964 povečalo za okoli 31.000 oseb. Število zaposlenih se je v osmih mesecih letos nasproti istemu obdobju lani povečalo v gospodarstvu za okoli 7%, od tega v industriji za 6,9% in v negospodarstvu za okoli 4,5%.

Močan porast zaposlenih v gospodarstvu in družbenih službah je bil dosežen zlasti v vključitvijo priliva številno močnejših povojnih generacij, delno pa tudi z nadaljnjim vključevanjem kmečkega prebivalstva v družbeni sektor, z večjim vključevanjem ženske delovne sile in z dodatnim zaposlovanjem delavcev iz drugih območij države. Večje število razpoložljive delovne sile je bilo v tem obdobju močan faktor, ki je vplival na gibanje zaposlenih. Delovne organizacije so na tej osnovi reševale problem večje proizvodnje vse preveč z ekstenzivnim zaposlovanjem, namesto z izrabljanjem notranjih rezerv in uvajanjem produktivnejše mehanizacije.

V vrsti industrijskih panog pa so se zaposlili novi delavci ob uvajanju dodatnih izmen oziroma ob uvajanju 42-urnega delavnika. Na to kažejo podatki o koeficientu izmenskega dela. Na obseg zaposlovanja pri uvajanju novih izmen je v precejšnji meri vplivalo pomanjkanje delavcev z ustrezno strokovno usposobljenostjo. Zato so morale delovne organizacije vključiti v proizvodnjo večje število delavcev, ki so jih oziroma jih bodo postopno priučevale na delovnih mestih.

To pa je vplivalo tudi na dinamiko produktivnosti, ki v veliki večini panog, kjer se je preko več izmen sicer povečalo izkoriščanje kapacitet, ni bila zadovoljiva. V merilu celotnega gospodarstva je rast števila zaposlenih spremljala tudi povečanje proizvodnje. Stopnja rasti produktivnosti v osmih mesecih letos v primerjavi z istim obdobjem lani, se giblje med 6 in 7%. Tak porast produktivnosti je manjši od planskih predvidevanj, saj je družbeni plan računal s povečanjem produktivnosti v gospodarstvu za okoli 9% in v industriji med 9 in 10%. Ekstenzivna politika zaposlovanja ter z njo v zvezi neustrezna rast produktivnosti, je v veliki meri vplivala na rast osebnega standarda proizvajalca. B. S.

lahko z enako pravico govorili o tej aferi.

Strokovnjaki pravijo, da so fufurrol že davno spravili v skladišče tistih kemičnih proizvodov, ki so prišli iz mode. Fufurrola proizvajamo več, kot ga potrebujemo, so govorili planerji. Vse to, kar vedo kemiki in ekonomisti, so sporočili tudi političnim organom v občinah, ki so bile tistikrat zainteresirane, da bi na njihovem področju gradili tovarno fufurrola. Te izjave je z vso svojo avtoriteto podprl tudi Zvezni zavod za gospodarsko planiranje. Navzlic vsem tem načelnim pripombam in konkretnim opozorilom na investicijski program novosadske tovarne, so se v tem kraju vseeno odločili za gradnjo. Tovarna pa zdaj pomeni mrtvo-rojeno dete, kar je še toliko slabše! In čeprav ne bi bilo, čeprav bi tovarna proizvajala zastareli in nepotrebni fufurrol, z vso pravico bi vseeno lahko zastavili vprašanje: kako se je to sploh moglo zgoditi? Sem ter tja je že mogoče slišati odgovor na to vprašanje.

Pravijo na primer, da taki popadki niso izključeni, če pa o razširjeni reprodukciji odločajo tisti, ki ne ustvarjajo sredstev in ki ne nosijo neposredne materialne odgovornosti za nepremišljene investicijske odločitve. Ta odgovor nedvomno vsebuje vsaj eno neizpodbitno resnico. Primer novosadske tovarne fufurrola na izredno drag, toda tudi oster način opozarja, kako nujno je, da tudi uveljavimo napovedane spremembe v gospodarskem sistemu, da bi tako razširjeno reprodukcijo čim bolj približali neposrednim proizvajalcem. Čeže pa, da to ni edina izkušnja, ki se nam ponuja po ceni dveh milijard dinarjev. »Afera fufurrol« nas je soočila še z nekaterimi resnicami o nas in o odnosih v naši družbi.

Kratka definicija v leksikonu pove, da je fufurrol brezbarvna tekočina, značilnega vonja, ki na svetlobi in zraku potemni. Ko pa se je razkrila »afera fufurrol«, je potemnelo še marsikaj drugega. Pred sodnim senatom sodijo trem obtoženim, Morda so oni

dejansko povzročili, da je propadla komaj zgrajena tovarna. Nekaj pa že zdaj vemo z vso gotovostjo: trije obtoženi niso sprejeli sklepa o gradnji tovarne. Snežno kepo, ki je sprožila plaz, je vrgel nekdo drug. Nekdo drug, ki misli, da kemijo pozna bolj kot kemiki in ekonomisti. Nekdo drug je pokazal ignorantski odnos do ljudi in ustanov, ki so opozarjale: nikar ne gradite! Nekdo drug je našel način, kako je mogoče zaobiti normalni postopek odobravanja investicijskih projektov. Nekdo drug je bil pristojen za vodenje kadrovske politike; za to, da je za direktorja imenoval opernega pevca, za njegovega pomočnika pa človeka, ki je leta prodajal pohištvo.

Imen »teh drugih« obtožnica ne navaja. Morda v kazenskem zakoniku sploh ni primernege člena, na podlagi katerega bi jih lahko kaznovali. To pa še ne pomeni, da greh lahko gledamo skozi prste. Menda še obstoje nekatere institucije, katerih dolžnost je, da zaščitijo

socialistično moralno; da nastopijo proti tistim, ki ogrožajo družbene norme; da naposled preprečijo delitev na ljudi, ki odgovarjajo za svoje delo in na tiste, ki jim je vse dovoljeno...

Prav te dni je bil objavljen osnutek sprememb in dopolnitev statuta Zveze komunistov Jugoslavije. V njem je predvidena tudi nova partijska kazen: odstranitev s položaja v Zvezi komunistov. Partija je še enkrat dala zgled: kdor nima moči, da bi prenesel teže družbene funkcije — naj gre! Naj gre takoj, ko postane jasno, da ni kos svojim obveznostim ali če nima dovolj osebnih kvalitete. Naj gre prej, preden to svojo nesposobnost tudi »dokaže« z mrtvo-rojeno tovarno ali podobnim podvigom. Kajti slaba utiha je, če kasneje ugotovimo, da za njegovimi napakami vseeno tičijo najboljše želje.

V novosadskem primeru, denimo, tak sklep nima možnosti, da bi oživil dve milijardi težko pridobljenega ljudskega denarja! A. VESELINOVIC

dom za zaposlovanje in s poklicno posvetovalnico, da bi zasedli vajenska mesta.

Vsa ta prizadevanja pa so obrodila nezaten uspeh. Komaj 5 absolventov z zaključeno osemletko se je prijavilo v uk. Druge so pritegnile gospodarske organizacije, ki so za mladino dandanes privlačnejše.

Podobne težave imajo mnoga podjetja kovinske in pleskarske stroke v Mariboru, zato problema ne kaže omalovaževati. Absolventov osemletke kakopak ne more nihče prisiliti, da se zueče za vodovodne inštalaterje, ključavnice, pleskarje in podobno, če bi bili rajne avtomehaniki in soferji, vendar bi tudi omenjene deficitne stroke lahko dobile dovolj naraščajo, če bi bil odsek za prosveto pri Okrajni skupščini Maribor uvidevnejši in bi pri sprejemu v uk dovolil spregled osmega razreda osemletke. S takšno »uvidevnostjo« bi napravil veliko uslug gospodarstvom organizacijam pa tudi staršem in občinski socialni službi.

Tako v Cevodu kakor v drugih sorodnih gospodarskih organizacijah se je namreč na

razpisu vajenskih mest prijavilo veliko učencev z uspešno zaključenimi sedmimi razredi osemletke, podjetja pa so jih morala odkloniti, ker okrajno prosvetno vodstvo ni olajšalo sprejemnih pogojev, čeprav v tem mariborski okraj ne bi bil osamljen, saj sta tako ljubljanski kakor celjski to že izvedla.

Ozkostrnost prosvetnega vodstva na sedežu mariborskega okraja je tembolj nerazumljiva, če vemo, da je na primer podjetje Cevod poprej dve leti zapored lahko sprejemalo vajence z zaključenimi sedmimi razredi osemletke in da so ti fantje, s katerimi so imeli skrajna resda precej težav, zdaj resni učenci, ki jih bodo vzgojili tudi v resne in dobre delavce.

Razen tega prosvetni odsek na okrajni skupščini tudi dobro ve (večkrat je sam na to opozoril), da mladina, ki iz teh ali onih razlogov ni zaključila osemletke in je zato mnoge delovne organizacije niso sprejele v uk, povzroča socialne probleme, zahaja na pot klatestva in mladinskega kriminala. Potem mora v specialne vzgojne ustanove, občinske skupščine pa hoče nočes morajo za njihovo moralno prevzgojo odšteti težke tisočake.

Ta moralna stranpota, ki jih mladinci in družbena skupnost drago plačujejo, bi bila v marsikaterem primeru odveč, če bi smeli mladinci z zaključenimi sedmimi razredi v uk! Seveda s pogojem, da bi osmi razred končali z večernim šolanjem v prvem letu učne dobe.

S takšno olajšavo pa bi se zmanjšal tudi naval na vajenske domove in internate. Delovne organizacije, ki v Mariboru in bližnji okolici ne dobijo dovolj absolventov osemletke, namreč sprejemajo kandidate tudi iz drugih republik. Če imajo lastne samske domove in internate z zadostnimi kapacitetami, je stvar v redu, teže pa je za podjetja, ki se morajo posluževati Doma učencev strokovnih šol. Kapacitete tega so namreč veliko premajhne. Posledice: Cevod je uspel piti-tegniti 5 absolventov osemletke iz drugih republik, Dom učencev strokovnih šol pa je že do kraja zaseden...

Tako so torej manjša podjetja dvakratno prizadeta: teže dobijo naraščajo za uk in še namestitev učencev jim povzročajo probleme.

Menimo, da že vsa ta navedena dejstva dovolj osvetlujejo ozkostrnost okrajnega prosvetnega predstavništva in njene slabe posledice.

M. K.



Ribji lov na Jadranu je letos izredno dober, kar se odraža tudi na tržiščih, saj so ribarnice v zadnjem času res bogato zalozene z raznimi ribami. Foto: M. Sparovec

Odločiti se bo treba: progresivni proces ali trenutno reševanje situacije

Dokaj razširjena, družbeno gotovo nekoristna praksa pri nas je, da ob nekem novem ukrepu ali predpisu največkrat vidimo le njegovo trenutno dobro ali slabo plat, zelo hitro pa pozabimo, kaj je določen ukrep ali predpis pravzaprav hotel sprostiti ali spodbuditi v procesu nekoga družbenega ali ekonomskega loganja. V mislih imam letošnje povišanje sredstev za izobraževanje v delovnih organizacijah od 1% na dopustnih 2,5% od bruto osebnih dohodkov v breme materialnih stroškov.

Znana stvar je, da smo lani ugotavljali, da mnoge delovne organizacije niso zkoristile niti 1% od bruto osebnih dohodkov za izobraževanje (le blizu 60% je bilo izkoriščenih). O tem je bilo dosti govora tudi v Prosvetno-kulturnem zboru Skupščine SRS, pa tudi dosti napisanega. Toda izkušnje tistih delovnih organizacij, ki pa so že pripravile svoje kratkoročne in dolgoročne plane kadrov, ki so se zamislile nad strukturo svojega strokovnega kadra, ki so zastavile svoje izobraževalne programe in ki so stipendirale mladino na različnih šolah, zlasti višjih in visokih (pri nas se lažje prebiješ k študiju na najvišjem nadstropju kot pa k študiju na II. stopnji!), so pokazale, da je sredstev iz 1% vse premalo. Zato so tudi nekatere delovne organizacije že prejšnja leta primaknile za izobraževanje tudi nemajhna sredstva iz skladov skupne porabe. Vse širše družbeno in ekonomsko spoznanje o tem, da je človek, njegovo znanje, tisti faktor, ki lahko najbolj vpliva na boljše gospodarjenje, je tudi doprineslo, da smo dobili novi zvezni predpis, ki z letošnjim letom omogoča delovnim organizacijam, da odvojijo za namene izobraževanja do 2,5% od bruto osebnih dohodkov v breme poslovnih stroškov. Ta sredstva naj bi omogočila delovnim organizacijam, da bi boljše načrtovalne potrebe po kadru, ki naj se šola za njihove potrebe, sodelovale pri programiranju različnih šol s svojimi predlogi in proizvodnimi zahtevami, skrbele za svoje stipendiste že med študijem itd.

Vse to so znane stvari. Toda prav to, zakaj smo pod posebnimi pogoji pustili delovni organizaciji določena sredstva za izobraževanje, — **omogoča naj jim lastno skrb za kadre** — to se zdi, da preradi pozabljamo. Lahko bi npr. izdali tudi predpis, ki bi delovno organizacijo obvezal, da oddaja republiku sredstva za vzgojo svojega strokovnega kadra, toda tak predpis bi jo razvezal sleherne konkretne skrbi za kader oziroma profil njegovega znanja. Toda odpreti smo hoteli prav v samih delovnih kolektivih proces dozorevanja zavesti o tem, da proizvodnja niso samo židovi, stroji, tovrstne investicije, marveč prav tako za svoje delovno mesto strokovno usposobljeni proizvajalci. Družbena in ekonomska govorica tega predpisa je lahko edino tako odčitana.

Ta uvod se morda zdi komu nepotreben, toda ker menim spregovoriti o združevanju sredstev iz teh 2,5% od bruto osebnih dohodkov v breme poslovnih stroškov v medobčinskih skladih, se mi je zdelo to razmišljanje potrebno obnoviti. Zdi se namreč, da je akcija združevanja teh sredstev v letošnjem letu več ali manj v vseh okrajih ubrala pota, ki morda vodijo v stran od odpiranja procesa dozorevanja zavesti o skrbi za lastne kadre v delovnih organizacijah. Morda smo nestrpni, ker ta proces pač ni tako nagel kot bi želeli. Nestrpnost pa je lahko koristna, lahko tudi ne. Sicer pa razloga za tolikšen pesimizem, kot ga danes lahko srečujemo v razgovorih z nekaterimi predstavniki različnih medobčinskih skladov za strokovno šolstvo, kot tudi v nekaterih člankih, verjetno le ni upravičen.

LETOS Vendarle POZITIVNI PREMII

Po razpravi o letošnjem družbenem planu v republiški skupščini, razpravi o gradivu za sedemletni plan, ki sta opozorili na sočasnost gospodarskih investicij in investicij v kader, v sočasnost planiranja proizvodnje in kadrov, dalje po pismu GO SZDL januarja le-

tos, ki je opozorilo samoupravne organe in občinske skupščine na večjo skrb za strokovne kadre, izobraževanje, dostojno stipendiranje mladine itd., so se vendarle pri nas stvari marsikje bistveno spremenile, čeprav so tudi še mnoge delovne organizacije, za katere ta spremenjeni odnos do strokovnega kadra in izobraževanja, ustanavljanja kadrovskih služb, stipendiranja itd. še ne velja. Kljub temu pa lahko ugotovimo že iz dnevnega časopisja, da je bilo letos več razpisov za stipendije kot kdajkoli prej. Samo 50 delovnih organizacij iz Primorske je razpisalo 450 novih stipendij na višjih in visokih šolah (zadnji dve leti je to število stipendij padlo za 18% in so imeli leta 1963 vsega 450 stipendistov, torej prav toliko, kot je letos bilo razpisanih novih stipendij). Primorske občine so razpisale letos tudi 200 stipendij za študij na šolah II. stopnje, kot poročajo, pa narašča tudi interes za izredno šolanje in različne oblike izobraževanja v delovnih organizacijah (lani pa so te delovne organizacije izkoristile komaj 57 odstotkov od razpoložljivih sredstev za izobraževanje).

Premiki v tej pozitivni smeri so zabeleženi tudi v drugih okrajih, kar pomeni, da bodo delovne organizacije

vendarle počasi »stopile skozi vrata«, ki so se jim odprla z možnostjo povečanih sredstev za izobraževanje (2,5%).

AKCIJA ZDruževanja SREDSTEV NI UPRAVIČILA NEKATERIH PRIČAKOVANJ

Veliko mero pesimizma srečujemo danes med tistimi, ki so še včeraj celo pričakovali, da bomo z akcijo združevanja sredstev iz delovnih organizacij za potrebe strokovnega šolstva v medobčinskih skladih, z dokaj poenostavljenim družbenim dogovorom uspeli tako rekoč čez noč in tako sanirati na področju strokovnega šolstva vse tisto, kar smo leta zanemarjali (vključno investicije v šolski prostor in opremo). Stvari pa potekajo drugače od takega optimističnega pričakovanja.

Predvsem se je pokazalo, da mnoge (večina) delovne organizacije niso pripravljene kar tako »odmeriti« sredstev za izobraževanje v strokovnih šolah po zamišljenem linearnem razrezu (okrajni sklad pri gospodarski zbornici v Kopru je npr. računal na 1,2% od 2,5% teh sredstev). Strokovno šolstvo v tem okraju res ni v zavilju položaju, ima še lanske dolgove, pomaga si s premostitvenimi krediti, da pokrije vsaj potrebe za osebne dohodke. Račun, ki ga je napravil upravni odbor tega sklada skupaj s predstavniki okrajne, občine in delovnih organizacij, je bil lep. Občinske skupščine naj bi zbrale 200 milijonov (do avgusta so zbrali 50% teh sredstev), delovne organizacije pa 400 milijonov, to je 1,2% od 2,5% za izobraževanje namenjenih sredstev (do avgusta so zbrali 20% teh sredstev). Račun je obetal, da bi s tako predvidenimi zbranimi sredstvi pokrili stroške materialnih in osebnih izdatkov svojih strokovnih šol, 250 milijonov pa bi namenili investicijam v tovrstno šolstvo. Ob tej akciji so se vsi trudili, da bi prepričali zlasti delovne organizacije, kako je njihova finančna pomoč potrebna, »v ta voz prepričevanja« so se vpregle tudi družbene organizacije, ne da bi ob tem pomislile (vsaj tako se zdi), da je tak linearno določen dogovor v svojem bistvu **zoper samoupravno pravico delovnih organizacij, da trošijo svoja sredstva za izobraževanje za tisto, kar je njim najbolj potrebno.** (Verjamem, da je ob soočenju finančnih potreb za strokovno šolstvo bilo treba ugotoviti, koliko bi to v povprečju prišlo na delovno organizacijo, toda le kot orientacija, ne pa enaka zahteva pred slehernim kolektivom. Gotovo obstajajo take delovne organizacije, ki jim je že teh 2,5% premalo, saj se je tretjina delovnih organizacij izrekla dokončno, da ne more prispevati svojega deleža, tretjina pa še ni povsem odločena, kaj bo storila. S tem

ne mislim trditi, da v okraju ni takih delovnih organizacij, ki bi lahko dale potrebna sredstva (1,2%), nekatere morda še več, zakaj ne, če letos npr. teh sredstev ne nameravajo potrošiti. To bi bilo edino pravilno, saj bi tudi s tem pokazale svojo dozorelost za reševanje širših družbenih problemov šolanja strokovnih kadrov.

INDIVIDUALNE POGODBE ALI LINEARNO DOLOČEN PRISPEVEK?

Podobno je tudi v drugih okrajih, zlasti v mariborskem in ljubljanskem velika pričakovanja in velika prizadevanja niso obrodila zaželenih rezultatov. Pogodbe med delovnimi organizacijami in skladom bi verjetno morale biti individualno konkretizirane, različne, jasne za tistega, ki je vložil sredstva in naj bi vedel, kaj lahko od te naložbe pričakuje, kajti sicer lahko govorimo le o nekakšnem administrativnem združevanju sredstev. V sedanjem sistemu gotovo ne moremo pričakovati, da bi rešili celoten položaj strokovnega šolstva, če bi združili 2,5% sredstev iz delovnih organizacij; ne moremo pričakovati, da bi delovne organizacije pri uporabi teh sredstev imele pred očmi le srednje strokovne šole, ne pa tudi svojih stipendistov drugod, svojih izobraževalnih centrov za konkretne potrebe lastne proizvodnje in ne nazadnje naloge v zvezi z družbeno-ekonomskim izobraževanjem svojih samoupravljavcev. Če dogovori med skladi in delovnimi organizacijami ne bodo realizirani tako, kot so bili zamišljeni, ker si delavski svetovi preprosto ne dajo vzeti svojih pravic (kar pa ne pomeni, da naj puste tudi letos zamrzniti večji del teh sredstev!), to gotovo ne pomeni, da je strokovno šolstvo na Slovenskem ogroženo, čeprav bo gotovo imelo še svoje finančne težave, ki pa bi jih v načelu morali verjetno začeti drugače reševati. Morda je pot, o kateri bi morali bolj razmišljati tudi delovni kolektivi samih šol, da izračunajo polno šolnino za svojega gojenca, ki bi bila za delovno organizacijo gotovo bolj otipljiv izračun, vsekakor pa brez prispevka politično teritorialnih skupnosti strokovnega šolstva gotovo ne bomo mogli pripeljati do neke materialne stabilizacije. (Mimogrede, velika anomalija pri nas je pravzaprav ta, da na univerzi vsakdo lahko študira, za študij na II. stopnji pa je to že problem, pa čeprav nam prav tega kadra danes najbolj primanjkuje!) Nekateri že danes pravijo, da imajo delovni kolektivi šol vendarle pravico, da postavijo pred družbo realno ceno svojega dela. To je res, toda te pravice si ne morejo izbojevati na račun samoupravne pravice delovnega kolektiva, da razpolaga z lastnimi sredstvi za izobraževanje.

Končno pa ne gre le za akcijo medobčinskih skladov za združevanje omenjenih sredstev. Zal so se zbrali pri »lončku« v delovni organizaciji tudi drugi. Tako občinske skupščine za potrebe osnovnega šolstva; za te namene dajejo nekateri kolektivi celo iz sklada skupne porabe. (Nekatere delovne organizacije iz ljubljanskega okraja pa dajejo že za lastno izobraževanje celo do 5% vrednosti od bruto osebnih dohodkov; na račun materialnih stroškov seveda samo 2,5%, ostalo iz sklada

skupne porabe!) V nekaterih občinah ljubljanskega okraja pa so ustanovili občinske sklade za stipendiranje kadra za družbene službe, občinsko upravo in nerazvita podjetja, v katere prispevajo nekatere delovne organizacije od 0,5 do 1% od lastnih sredstev za izobraževanje. Skratka — potreb in kandidatov za sredstva iz delovnih organizacij ne manjka.

Delovne organizacije bi se morale ne glede na to, ali bodo združevale sredstva v te ali one namene, predvsem zavedati, da bi morala ta sredstva omogočiti tisto in tako izobraževanje, ki bo njihovem gospodarjenju prispevalo takšen kader s takšnim znanjem, ki je njim potrebno. Končno pa ne pozabimo, da imamo tudi še take delovne organizacije, ki niti ne morejo oddvojiti 2,5%, čeprav se človek vpraša, kakšna so potem ta podjetja, kako lahko sploh obstajajo.

Spominjam se, da smo se že pred štirimi leti, ko je bil izdan predpis o 1% od bruto osebnih dohodkov za izobraževanje, oglasili v našem listu zoper poskuse administrativnega združevanja teh sredstev v mariborskem okraju. Odtlej se je marsikaj spremenilo, toda očitno so te težnje ostale še žive. Le kolektivi so začeli vendarle o stvareh drugače razmišljati, vsaj nekateri.

ŠE VSE PREMAJHNA SKRBE ZA LASTNE KADRE

Če sem zapisala te misli zoper administrativno združevanje sredstev, kdajkoli in za karkoli, to ne pomeni, da smiselno, funkcionalno združevanje ni smotno in pametno. Gre za cilje, ki jih ob tem hočemo doseči. Kongres delavskih svetov je že leta 1957 naročil delavskim svetom, »naj uporabljajo kadre za njihove kompleksne funkcije v podjetju in družbi«. Zal, bilanca o tem vprašanju še ni rožnata. Leta 1963 je tov. Stane Kavčič v članku »Človek, rentabilnost, proizvodnja« zapisal, da »so v letu 1962 dale gospodarske organizacije v Sloveniji za vzgojo kadrov 1 milijardo 742 milijonov dinarjev. To ni majhna vsota. Če pa vemo, da so iste gospodarske organizacije lani dale za tožbe in pravde 1 milijardo 629 milijonov dinarjev (takse, izvršni stroški, zamudne obresti), potem vidimo, da so dale gospodarske organizacije pravzaprav toliko lani za vzgojo kadrov in financiranje šol, kolikor so upravičeno ali neupravičeno zapravdale. Komentar ni potreben.« All podatke o naših investicijah v letošnjem letu, ki ga spremlja stara slabost, da ob planu investicij nimamo konkretnega plana kadrov. Na obalnem področju bodo letos (po predvidevanjih) investirali v turizem 2200 milijonov dinarjev. Za te nove obrate bi potrebovali 500 novih ljudi različnih poklicev, ki pa jih seveda nismo planirali (stroške njihovega šolanja). Tudi iz raziskave Struktura kadrov v slovenski industriji (Stane Možina in Jože Drganč, 1964) je razvidno, da podjetja navajajo malo potreb po srednjem kadru (3137), še manj pa je študentov (1550). Višek kadrov je le na nižjih strokovnih šolah, za kar jih tudi študentirajo. Tudi podatek o kadrovskih službah v Sloveniji (po nepopolnih podatkih 36% podjetji) kaže, da se z izobraževanjem delovne organizacije še ne ukvarjajo dovolj sistematično. In vendar naj bi imele pregled in analizo strukture kadrov, primerjavo sedanjih zahtev delovnih mest s predvidenim razvojem, ugotavljale naj bi potrebo po izobrazbi splošnega, strokovnega in družbeno-ekonomskega znanja itd., pripravljale izobraževalne programe itd. (Na te podatke nas opozarja knjižica Staneta Možina »Kadri v podjetju«, ki je izšla pravkar v knjižnici Delavska univerza.)

Proces dozorevanja zavesti o skrbi za lastne strokovne kadre v delovnih organizacijah je resda krenil naprej, toda njegovi koraki so vse prepočasni, pa tudi stranpota so odveč.

SONJA GAŠPERŠIČ

OCENE KRITIKE INFORMACIJE

SOLIDNA IGRA

JAPONSKI FILM
YOJIMBO — TELESNA STRAŽA

S prihodom hladnejših jesenskih dni dobiva filmski repertoar v naših kinematografih spet resnejšo vsebino: raza po stilu ameriških we- na sporedu so vedno pogostejše kvalitetna filmska dela, kar med drugim tudi pomeni, da je konec počitnic. Tako si v teh dneh lahko ogledamo dvo- je solidnih filmskih del: ja- ponski film »Yojimbo — te- lesna straža« ter poljski film »Gangsterji in filantropi«.

Pa najprej nekaj besed o ja- ponskem delu, ki ga je posnel znani režiser Akira Kurošava ter v sodelovanju z Riuzom Kikušimo izoblikoval tudi nje- gov scenarij. Film nam na- svojstven način odkriva življe- nje moča, enega poslednjih samujarev, plemenitega in po- štenega najemniškega vojaka, ki v svojem popotovanju pre- ko širnih planjav in zanemar- jenihih naselij prispe v malo mestece, kjer strahujeta pre- bivalce dve tolpi razbojnikov. Sanjuro želi v tej bitki doseči zase čim več koristi. Toda ob spoznanju, da je nasilje le preveč krvavo in uničujoče, sklene razbojnike ugonobiti. V neenakem boju gre skozi šte- vilne nevarnosti in tegobe, vendar zmaga in reši prebival- ce mesta strašnih morilcev. Značilnost filma je v iska- nju sodobnejšega filmskega iz- sternov in s tem tudi prizade- vanje, da bi bilo delo čim bolj živo, polno dinamike in dolo- čenega ritma. Režiser pogosto vnaša v scene temne tone, kar ustvarja vzdusje grozljive na- petosti in skrivnostnosti. Oha- lesna straža« ter poljski film »Gangsterji in filantropi«, ki prehaja v posameznih prizorih že v pretiravanje in gledalca zgrozi. Z izredno izpovedno močjo pa je orisal podobo glavnega junaka, nemirnega popotnika in bojevnika Sanju- ra, ki mogočno, odločno in kot velikan iz pravljic, prihaja iz širne, puste planjave, da bi našel človeka in mu pomagal. Tak je od začetka do kraja: mogočen v svojem poštem hotenju in svoji neuničljivi moči. V njem so se zedinile vse zgodbe samurajev, v njem je veličina stoletne tradicije in moč japonske preteklosti. In zato je Toširo Mifune pre- jel l. 1961 na beneškem film- skem festivalu Volpijev pokal za najboljšo vlogo.

IVA BOZOVIČAR



Za polovično ceno ali še manj si je vsak skrben šolar v Ljubljani pred dnevi lahko v Križankah nabavil po- trebne šolske knjige. Ta dijaški sejem že nekaj let z uspehom prireja mladinski komite občine Ljubljana-Center

Rezultati - ne prevračane krivde

Če bi sešteli samo vrednost obljub in napovedi v zvezi s predvidenim, toda nikoli ali pa samo delno realiziranim izvozom, skratka, če bi na ta način ocenili vrednost izvoznih možnosti našega gospodarstva, bi prav gotovo dobili znesek, s katerim bi kdaj že poravnali primanjkljaj v naši zunanjetrgovinski bilanci. V opravičilo, zakaj obljube pomenijo več grmenja kot pa dejša, v delovnih organizacijah navajajo najbolj različne, predvsem »objektivne« vzroke. Nedvomno pa bi bilo bolje kot je, če bi v naših podjetjih spoznali, kaj vse jim lahko pomeni vključitev v mednarodno delitev dela. Namesto tega izvoz marsikje raje primerjajo z nogometom, ko pravijo: 22 igralcev se peha za žogo, tisoči gledalcev pa nervozno kričijo: uaaa, dajmo, še dajmo...

Med temi »gledalci« so namreč tudi banke, ki »igralcem« — našim delovnim organizacijam odobravajo kredite za uvoz nujno potrebne opreme, ki naj bi prizadetim podjetjem omogočila, da bi lahko bistveno povečala izvoz. Prav te banke pa podjetjem, ki so uvoz obljubila in se zanj celo pogodbeno zavezala, pa ga niso uresničila, zaračunavajo zadnje čase penale v vrednosti do dvajset odstotkov neizpolnjenih obljub, oziroma jim v bodoče sploh odrečejo kredit.

Kdo ima prav v tem, za naše razmere še neobičajnem sporu: banke, ki za vsako ceno zahtevajo izpolnitev kreditnih pogodb, ali podjetja, ki se raje opravičujejo kot da bi izvažala, lahko preberete v tem prispevku.

Tudi želje imajo meje

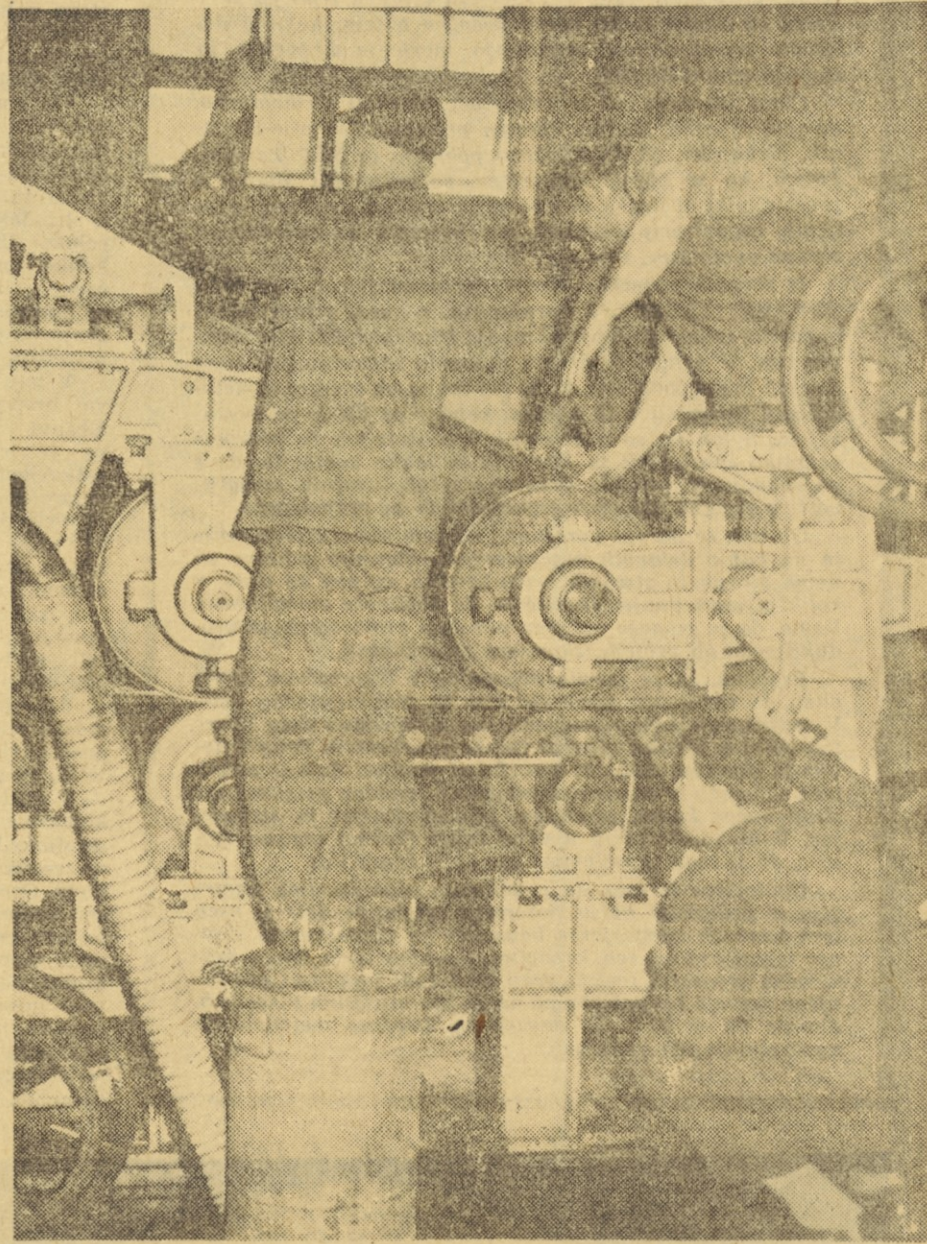
Se drug primer iz »Iskre«: pred časom so dobili devizni kredit približno 50.000 dolarjev, da bi kupili nekaj opreme, s katero bi bila tovarna relejev usposobljena na velikoserijsko proizvodnjo. »Iskra« se je tedaj zavezala, da bo izvozila za 450.000 dolarjev relejev. Do roka je — po bančnih podatkih — tovarna izpolnila le nekaj odstotkov vrednosti obljub. Zato so »Iskri« zaračunali 35 milijonov dinarjev penalov. Problem izvoza relejev s tem seveda še ni rešen. »Iskra« namreč proizvaja tak tip relejev, kot ga uporabljajo pri telefonskih aparatih, vgrajenih v Nemčiji, Italiji in Avstriji. V vseh teh treh deželah obstajajo tovarne, katerim je »Iskra« v bistvu dobavitelj samo za tisto količino relejev, kolikor jih sami ne morejo izdelati, oziroma je razširitev njihovih sedanjih zmogljivosti preveč tvegana glede na možnosti plasmaja. Kot je že običaj pri naši proizvodnji, je tudi »Iskra« z zamudo začela proizvajati releje za izvoz. Tako je italijanski kupec le delno prevzel dogovorjene količine, kajti v njegovi državi si je medtem utrl pot povsem drugačen tip relejev, kot pa jih proizvaja »Iskra«. V Nemčiji pa se je »Iskra« spopadla z nekaterimi nepredvidenimi težavami, predvsem — pogoji nemške pošte. Za to prej menda niso vedeli. Tako je trajalo natanko leto dni, da so se tudi temu prilagodili. Se pred tem pa so šest mesecev čakali, da je banka odobrila kredit. Tako šele zdaj začelja izvozom, predvidenim za lansko leto...

Z istim metrom

Lahko pa se zgodi tudi drugače, ko razvoj dogodkov ubere še bolj samosvojno pot; ko nastopijo skoraj resnične objektivne težave, ki pa vseeno in žal pomenijo tudi plašč, s katerim nekateri pokrivajo anomalije pri našem izvozu. Po svoje značilen je »primer« »Lesonita« iz Ilirske Bistrice. Pod dokaj težkimi pogoji, še posebej zaradi terminov, so 20. januarja 1961. leta podpisali z banko pogodbo, s katero so se obvezali, da bodo z odobrenimi devizami zaključili rekonstrukcijo; da bo rekonstruirana tovarna začela obratovati 15 mesecev po podpisu pogodbe in da bodo v dveh letih po zaključku rekonstrukcije izvozili skupaj 7000 ton lesovinskih plošč v vrednosti 540.000 dolarjev.

Rekonstrukcija je bila zaključena do dneva natančno in tovarna je takoj začela obratovati. Že to je nedvomno pomenilo velik uspeh. Toda brž so se srečali z nepredvidenimi težavami. Nova oprema je bila prigrinjena k stari, ki nazvalic rekonstrukciji, raznim korekturam, ojačanju in podobno ni zdržala v celoti. Najbolj jih je prizadelo to, da so po vrsti pokali cilindri v stiskalnicah. Vsako popravilo (novih niso imeli) traja najmanj 20 dni. To pa se je doslej že štirikrat zgodilo. V tem času tovarna stoji. No, navzlic vsem tem težavam so v prvem letu proizvodnje po zaključeni rekonstrukciji presegli predvidevanja investicijskega programa in dosegli tolikšen izkoristek strojev, ki je povsem enak, če ne boljši od evropskega povprečja. Če ne bi bilo zastojev zavoljo počenih cilindrov, bi torej dosegli še dosti boljše rezultate. Na vsak način pa zaslužijo priznanje za ta del svoje prizadevnosti.

Pri izvozu pa se je zataknilo. Pravi, da so pogodbo z banko razumeli tako, da je njihova obveza do banke vezana na višino letne obveze in ne, da bi morali tudi kumulativno izpolnjevati svojo dolžnost do banke. Zato so z izvozom začeli sorazmerno pozno, šele v novembru 1962, čeprav je tovarna obratovala že od prvega junija dalje. Pravi, da prej, preden je bilo obdelano tržišče, sploh ne bi kazalo misliti na izvoz. Drugače rečeno: malce pozno so začeli razmišljati o svojem izvozu, s katerim bi odplačali uvoženo opremo. Toliko je mogoče reči z gotovostjo.



Vse ostalo pomeni samo ugibanje. Res je vprašanje, ali bi realizirali izvoz, če bi dovolj zgodaj proučili trg in podpisali pogodbe s kupci. Na tujih tržiščih se je namreč ravno v tistem času strahovito zaostri konkurenca. Predvidevanja investicijskega elaborata, da bodo lesniti prodajali po takrat predvideni ceni, se sploh niso uresničila, ker zdaj dosegajo za eno tretjino nižjo ceno. Vprašanje je, kdo je takrat delal kalkulacije, koliko je vedel o možnosti prodaje in konkurenci na tujih tržiščih itd. Tako ali drugače: dogodilo se je, da so v 18 mesecih po začetku obratovanja izvozili manj, kot bi morali po pogodbi v letu dni. Pri tem je spet treba upoštevati, da je bila prodaja otežočena zavoljo slabše kvalitete (posledica pokanja cilindrov!) in nelojalne konkurence ostalih jugoslovanskih tovarn. Ne glede na vse to jim je banka zaračunala 28 milijonov dinarjev penalov s tiho obljubo, da jih bodo dobili nazaj, če bodo vsaj letos v redu izvažali. V letošnjem letu pa so v »Lesonitu« vendar kupili nove valje za stiskalnico in tako preprečili zastoje. V osmih mesecih so že izvozili 4400 ton (lani v celem letu 3789 ton) lesonita. Tako upajo, da bodo tiste milijone, ki so jih plačali, dobili nazaj, saj so bili, kot pravijo, povsem nedolžni, pa vseeno kaznovani.

Usodna malenkost

Podobno »neščrečo« je doživela »Lesna industrija« v Kranju. Ko so se l. 1962 odločili za močnejšo usmeritev na zunanji trg, so ugotovili, da bi nujno rabili stroj za spajanje furnirja. Tak strojček niti ni drag, vsega 2100 zahodnonemških mark. Za pomoč so se obrnili na banko in povedali, da bi s tem stro-

jem izpolnili kapacitete in da je po pogodbah možen izvoz v vrednosti 60.000 dolarjev. Navzlic hudim težavam (tedaj je o vsaki dodelitvi konvertibilnih valut dokončno odločal komite za zunanjo trgovino) je banka vseeno odobrila kredit. V Kranju so dobili stroj in takoj pospešili proizvodnjo televizijskih mizic za izvoz. Zgodilo pa se je, da iz inozemstva niso v redu dobivali vsega potrebnega okovja in da je nemški kupec zamujal pri odplakih. Tako je ta »malenkost« vplivala, da so do roka realizirali komaj polovico pogodbene določenega izvoza. Banka jim je zaračunala pet milijonov dinarjev kazni; seveda po krivici, kot pravijo v podjetju. Zdaj namreč izvoz poteka še bolje, kot so predvidevali.

Komaj gaz, kje je šele cesta

Ob vsem tem bi se nedvomno lahko vprašali, ali je prav in čemu služi, če nekdo, na primer banka, preveč togo obravnava tako zapletene zadeve, kakršne pomenijo tudi izvoz. Glede na objektivne težave, ki se kdaj pa kdaj pripetijo, za vse »izvoznike« najbrž res ne bi smel veljati enak meter. Toda kakorkoli je kritika na račun bančnega poslovanja ostra in neusmiljena ter dostikrat tudi utemeljena, vseeno ne bi smeli gledati preko meja realnih možnosti. Skoraj v vseh primerih se je namreč dokazalo, da so delovne organizacije po lastni krivdi, zaradi malomarnosti, neznanja ali premajhne prizadevnosti — same sebi povzročile težave, ki so jim šele kasneje sledili tudi resnični problemi. Na šibkih temeljih pač ni mogoče zgraditi trdne stavbe!

Naposled pa je res še nekaj: o pravi mednarodni delitvi dela bomo lahko govorili tedaj, ko bo dinar enakovredno plačilno sredstvo kateri koli tuji valuti. V pogojih našega zaprtega trga pa lahko govorimo, da smo glede tega v čistem vakuumu. Iz njega se sicer rešujemo z administrativnimi ukrepi, elastičnostjo, dobro voljo, pa tudi metanjem polen pod lastne noge, če pač nekdo meri, da je zanj tako bolj smotno. Vse skupaj pa seveda ni niti zdravo, še manj pa perspektivno s stališča nacionalne ekonomike, ki bi se rada uveljavila na področju mednarodnega tržišča. Zato pot obljubljenega, pa nikoli ali samo delno realiziranega izvoza, ne pomeni rešitve iz tega začaranega kroga, ampak meje samo še zaostruje. Če pa ni deviznega priliva, nastopajo notranje težave, ko pač primanjkuje sredstev za uvoz potrebne opreme in reprodukcijskega materiala. Zato povečan izvoz, včasih in zlasti sprva morda tudi v lastno škodo, pomeni edino možnost, da tudi naš dinar postane enakovreden in zamenljiv za vse tisto, kar nam bo v danem trenutku najbolj potrebno.

»Prepir« med bankami in podjetji, dokazovanje, kdo ima prav in kdo ne, skratka administrativno poslovanje in obravnavanje izvoza še zdaleč ne razrešuje problemov. Razrešil pa jih bo povečan, boljše proučen in smotrnejše organiziran izvoz.

MILAN GOVEKAR

na pošiljka bo predstavljala vrednost okoli dva in pol milijona dolarjev. Glasbene skrinje bi morali dobaviti v ZDA, delno v letu 1961, dokončno pa naj bi bila pogodba izpolnjena do konca l. 1962.

Prejšnji teden pa mi je tovariš Karo, direktor izvoza v »Iskri«, povedal:

»Pokazalo se je, da gre za komercialno ponesrečen artikel. Smola pa je toliko hušša, ker v tovarni ni bilo sposobnih ljudi, da bi napravili glasbene skrinje, ki bi tudi funkcionirale. Sicer bi bilo vse drugače. Ko sem prišel v podjetje, tega bo zdaj dve leti, pa je bila ena osnovnih skrbi, kako se bomo rešili penalov, ker smo pač zamudili z roki. Kupec je na srečo pristal na nov rok. Novembra lani smo bili, skoraj po dveh letih zamude, končno le pripravljani na proizvodnjo. Takrat pa se je kupec premislil... Proizvodnjo smo ustavili. Zdaj razprodajamo zaloge, pripravljene za to proizvodnjo. Izvozili pa smo vsega 150 glasbenih skrinj, če ne štejem tistih prvih 100 komadov, ki niti funkcionirale niso.«



Vprašujem naprej: »Če je že kupec pristal na podaljšanje roka, zakaj niste vztrajali na izpolnitvi pogodbe, saj imate vendar ogromne stroške s pripravami na novo proizvodnjo?«

»To bi sicer lahko storili, če bi že pogodba vključevala taka določila, ki bi nam dajala zadostno jamstvo, da bo pogodba izpolnjena. Možno je pa vseeno, da bi poskušali preko mednarodne arbitraže. Vprašanje pa je, kaj bi dosegli in kaj bi sploh lahko vzeli našemu »kupcu«,« je povedal tovariš Karo.

Za to proizvodnjo je »Iskra« (v bistvu še prejšnja tovarna »Telekomunikacije«) dobila devizni kredit za uvoz opreme in nekaterih sestavnih delov. Rezultat je enak ničli, če ne upoštevamo pojasnila, da je neko tveganje zmeraj potrebno; da brez rizika ni nobenega napredka. Take trditve so sicer povsem točne, če ne precenjuješ lastnih zmognosti. Rekonstrukcija poteka dogodkov pa pri tem primeru kaže, da bi skoraj gotovo tudi prodali omenjene glasbene skrinje, če bi jih izdelali do roka, namesto da so s proizvodnjo začeli leto pozneje, ko bi morala biti pogodba že izpolnjena.

Tako ali drugače pa so vseeno krivi »objektivni« vzroki: bile so težave, ker banka ni najbolj hitro odobrila kreditov; bile so težave, ker so bile težave pri nabavi opreme in materiala, nazadnje pa je še kupec odpovedal. Kaj hočemo — objektivno nihče ni kriv, še manj pa odgovoren!

Tako izsiljevanje!

Po določilih zadnje (novelirane) uredbe o odobranju kreditov za pospeševanje izvoza, banka mora zaračunati penale tistemu podjetju, ki je dobilo devizni kredit, pa ga z izvozom ni izplačalo in glede na devizni efekt tudi preplačalo. V podjetjih sicer pravijo, da jim banka postavlja nemogoče, celo izsiljevalne predloge. Toda pogodbe nazadnje le podpišejo in banka potem tudi ukrepa, če je potrebno.

Kakor je povedal tovariš Viktor Justinek, direktor oddelka za kreditiranje investicij pri ljubljanski podružnici Jugoslovanske banke za zunanjo trgovino, je smisel penaliziranja naslednji: »Če izvoz ni dosežen, proizvodnja pa je bila realizirana v določenem obsegu in jo je podjetje tudi prodalo, seveda na notranjem trgu, mu banka odvzame dobiček, ki ga je njihov komitent ustvaril s prodajo na domačem trgu, namesto da bi izvažal, kakor se je zavezal. Pred tem seveda preverijo, ali so morda nastopile kakršne koli resnične težave na tujih trgih, s katerimi ni bilo mogoče vnaprej računati. Če prizadeto podjetje to dokazuje, penalov seveda ni... Se pa dogajajo najbolj različne komplikacije; že od prvega dne naprej, ko je bil kredit odobren. V podjetjih sodijo, da banka zahteva »previsoke« obresti. Gre za to, da banka odobri kredit in zahteva na primer izvoz, ki za deset ali večkrat presega vrednost odobrenega kredita. Prav iste delovne organizacije po svojih kreditnih zahtevkih napovedujejo: če dobimo toliko in toliko deviz, bomo kupili nov stroj, s katerim bomo kompletirali našo opremo in bi tako imeli realne možnosti za izvoz v vrednosti toliko in toliko dolarjev!«

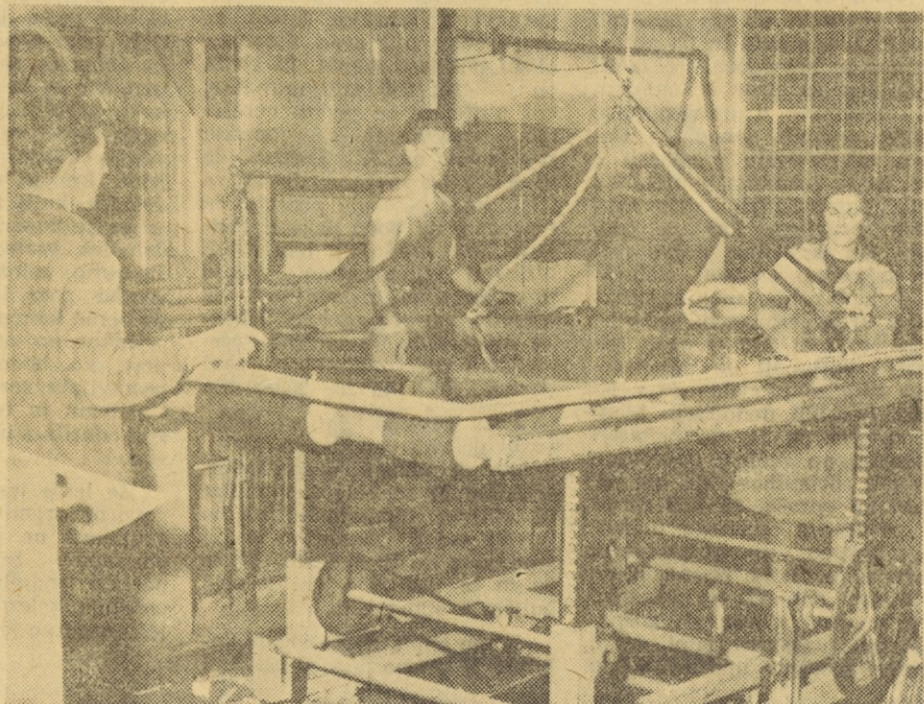
Gre torej za demagogijo v lastni hiši. S tem ni rečeno, naj bi podjetja v prihodnje bolj previdno spročala banki svoje možnosti, ker to — končno tudi pomagalo ne bi. Ob sedanjem pomanjkanju deviz — nanj pa precej vpliva tudi obljubljeni, pa nikoli realizirani izvoz — banke pač odobrijo kredit tistemu, ki ponudi ugodnejše obresti, se pravi: večji izvoz. Če pa že podpiše tako pogodbo, jo po vsej logiki mora tudi izpolniti. Drugače rečeno: potrebne so priprave, temeljite in načrtno, da bi se čim bolj izognili težavam. To pa zajema tako proučevanja tujih tržišč, kakor organizacijsko tehnološke spremembe znotraj podjetja.

Zdaj je menda jasno, zakaj v uvodu pišemo o spektru vprašanj, ki ga za namček, še posebej krasi — blago rečeno — naša lastna nerodnost.

Kupec je odpovedal

Še pred štirimi leti smo lahko brali približno naslednje napovedi:

Telekomunikacije iz Ljubljane (zdaj tovarna v sklopu »Iskre«, op. pisca) so sklenile pogodbo za izvoz 50.000 glasbenih skrinj — juke boxov v ZDA. Celot-



• TRBOVLJE:

Izkoriščenost kapacitet

Republiški svet Zveze sindikatov za Slovenijo je naročil komisiji za gospodarstvo, da v treh slovenskih občinah, med njimi tudi v Trbovljah (zraven tega pa še v Zalcu in Skofji Loki) zbere podatke o tem, kako v delovnih organizacijah spremljajo merjenje kapacitet in stopnjo izkoriščenosti.

Člani komisije so v Trbovljah obiskali Cementarno, Strojno tovarno, Rudnik rjavega premoga Trbovlje-Hrastnik, Mehaniko, ELIT, Tovarno pohištva in SGP Zasavje. Potem, ko so zbrali ugotovitve, so pripravili skupaj s predstavniki občinske uprave in vodstev družbeno-političnih organizacij sestanek, na katerem so posredovali zbrane ugotovitve.

Iz zbranih podatkov izhaja, da namenljajo v STROJNI TOVARNI TRBOVLJE vprašanjem v zvezi z merjenjem kapacitet in ugotavljanjem stopnje izkoriščenosti največ pozornosti. V nekaterih drugih delovnih organizacijah sicer zbirajo vrsto podatkov, ki bi jih lahko ob primerni metodologiji uporabili v ta namen, vendar se jih še ne poslužujejo. Sploh pa so v delovnih organizacijah to področje nekoliko zanemarili in komisija je lahko ugotovila, da s podrobnejšimi podatki o izkoriščenosti strojnih zmogljivosti v mnogih delovnih organizacijah ne razpolagajo.

Ob tem se poraja vprašanje, na čem temelji planiranje in na kaj v delovnih organizacijah oslanjajo zahteve po novih strojih in strojnih zmogljivostih, če niti ne vedo, v kolikšni meri imajo izkoriščene že obstoječe zmogljivosti. Vemo, da je mogoče občutno povečati proizvodnjo in produktivnost ob večjem izkoristiku zmogljivosti.

Problem, ki se poraja vzporedno z izkoristkom kapacitet, je vprašanje uvajanja dvo in trozmenkega dela. V večini delovnih organizacij imajo vpeljano delo v več izmenah; v Strojni tovarni (pa še v nekaterih drugih delovnih organizacijah) bi npr. želeli vpeljati delo v polnih treh izmenah v osnovni proizvodnji, vendar primanjkuje strokovnega kadra, predvsem ključavničarjev in strugarjev. V Mehaniki ovira uvedbo tretje (nočne) izmene dejstvo, da je med zaposlenimi kar 62% žensk itd.

Ugotovitve terjajo, da v delovnih organizacijah namenjajo v prihodnje večjo pozornost uvajanju dela v vseh treh izmenah in merjenju kapacitet ter ugotavljanju stopnje izkoriščenosti teh kapacitet. Le tako bodo lahko proizvodni programi realni, prav tako tudi programi nadaljnega razvoja ter potrebe po novih investicijskih vlaganjih. Seveda pa se bo treba zavzeti za ustrezno metodologijo ugotavljanja teh podatkov.

• POSTOJNA:

Korak naprej v sistemu nagrajevanja

Splošno trgovsko podjetje Postojna, ki je med prvimi v okraju Koper izdelalo svoj statut, si prizadeva tudi čimprej izdelati pravilnik. Najtežje bo izdelati pravičen pravilnik o delitvi osebnega in o delitvi čistega dohodka. Prav okrog teh pravilnikov poteka razprava že od formiranja novega združenega podjetja.

Vsi smo bili istega mnenja: nagraditi vse, kar prispeva k ekonomični rasti, k večji realizaciji blagovnega prometa, k večji rentabilnosti delovne enote in delovne organizacije kot celote. Ugotoviti in preveriti, koliko posameznik prispeva k uspehu, kdaj je uspeh odvisen od njegovega dela, kdaj ga nagrajevajo spodbuja k večjemu prizadevanju.

V letu 1963 so člani kolektiva prejeli startne osnove, gibljivi del osebnega dohodka pa je bil odvisen od višine ustvarjenega čistega dohodka posamezne delovne enote. Bilo je več delovnih enot, ki niso ustvarile niti toliko čistega dohodka, da bi lahko krili svoje osebne dohodke, kot so npr. samopostrežne trgovine, male trgovine po vaseh itd. Ti so bili seveda zainteresirani za čim večje startne osnove, gibljivi del osebnega dohodka, ki bi moral biti odvisen od boljšega gospodarjenja v enoti in podjetju, pa naj bi bil čim manjši.

V bodoče bo drugače: člani kolektiva bodo prejeli osebne dohodke na podlagi dosežene realizacije blagovnega prometa. Osebnostne prejeme bodo sicer prejeli malo kasneje in ne prvega v mesecu, vendar pa bodo osebni dohodki odvisni izključno od dosežene realizacije vsak mesec. S tem načinom nagrajevanja bo dana možnost tudi tistim delovnim enotam, ki ne dosegajo zaželenega čistega dohodka, da si bodo prizadevale

ustvariti čim večji promet, saj bodo od tega tudi stimulirane.

Sprejeta so tudi merila delitve čistega dohodka na osebne dohodke in sklade.

To bi naj ugotovljali konec polletja. Delovna enota, ki bi imela ugodnejšo delitev za sklade, naj bi se nekaj dobila iz ustvarjenega čistega dohodka.

Uprava naj se nagruje na podlagi realizacije blagovnega prometa celotnega podjetja, tako bo zainteresirana tudi uprava, da posamezna delovna enota doseže čim večjo realizacijo, v kateri bo tudi sama soudeležena.

P. E.

• ZASAVJE:

Nova oblika sodelovanja

Za Zasavje je v zadnjem času značilno vse širše medobčinsko sodelovanje, še posebej med občinami Trbovlje, Hrastnik in Zagorje ob Savi. V zadnjem času se je pridružila dosedanjim oblikam medobčinskega sodelovanja še nova — sodelovanje svetov zasavskih občinskih skupščin.

Ker so v letošnjem letu namenile skupščine zasavskih občin delovanju svetov posebno pozornost, je prišlo do načrtnjega dela tudi na tem področju. Sveti sestavljajo za svojo mandatno dobo okvirne programe za delo; ko poročajo občinskim skupščinam o svojem delu, istočasno predlagajo tudi sprejem ustreznih zaključkov, ki naj bi služili kot smernice za delo svetov v prihodnjem obdobju; v teh zaključkih pa dajejo poseben poudarek predvsem tistim vprašanjem, ki naj bi jih posamezni sveti rešili.

Na osnovi takega — vse bolj načrtnega in sistematičnega dela posameznih svetov zasavskih občin je prišlo do sodelovanja tudi med sveti. Za zdaj se je razvilo sodelovanje med sveti za splošno upravo in notranje zadeve, med sveti za zdravstvo in v zadnjem času tudi med sveti za šolstvo zasavskih občin Trbovlje, Hrastnik in Zagorje ob Savi. Sveti za zdravstvo teh treh zasavskih občin so se v letošnjem letu nekajkrat sestali in podrobno obravnavali vprašanja o ustanovitvi medobčinskega zdravstvenega centra za Zasavje. Po podrobni proučitvi tega vprašanja so predlagali občinskim skupščinam sprejetje ustreznih sklepov o ustanovitvi medobčinskega zdravstvenega centra, in sicer z obvezo, da bodo za delovanje tega centra prispevale sredstva vse tri zainteresirane občine. Sveti za splošno upravo in notranje zadeve zasavskih občin pa so imeli pred kratkim v Zagorju ob Savi svojo prvo sejo, na kateri so razpravljali o nekaterih vprašanjih v zvezi s potnimi listi, varnostjo v prometu, javnim redom in mirom ter požarno varnostjo; še posebej pa so razpravljali o usklajevanju stališč do posameznih vprašanj in o osnovah za nadaljnje, še tesnejše sodelovanje svetov. Prve začetke tesnejšega sodelovanja pa je opaziti tudi med sveti za šolstvo omenjenih treh zasavskih občin.

V Zasavju pa zdaj razpravljajo o možnostih za sodelovanje še med drugimi sveti občinskih skupščin, še posebej na področju gospodarstva, saj je precej vprašanj, ki bi jih kazalo proučiti v širšem krogu občanov.

-k-



In spet so se odprla solska vrata

Foto: M. Sparovec

• SLOV. KONJICE:

Uspešna industrijska proizvodnja

Po zbranih podatkih o gibanju industrijske proizvodnje na območju občine Slov. Konjice za letošnje prvo polletje se da ugotoviti, da so bili v tem obdobju doseženi zadovoljivi rezultati. Po fizičnem obsegu so industrijska podjetja v občini dosegla 57,3% letnega plana, po vrednosti 51,5% plana za leto 1964, v primerjavi s istim obdobjem lanskega leta pa je bila dosežena proizvodnja za 28,6% višja. Med posameznimi podjetji zlasti izstopa TKI v Vitanju, ki je izpolnila že nad 62% letnega plana, njej pa sledita podjetji »KOSTROJ« v Slov. Konjicah z blizu 59% in »KOMET« v Zrečah z blizu 56%, takoj za tem pa je TKO v Zrečah. Zelo blizu povprečja je usnjarski kombinat »KONUS«, nekoliko nižje pa je LIP Slov. Konjice. Slednji je v manjšem zaostanku zaradi rekonstrukcije obrata v Konjicah, medtem ko je opekarna v Ločah ob sezonskem značaju dela dosegla šele dobrih 38,7% letnega plana proizvodnje. V primerjavi z povprečjem industrijske proizvodnje celjskega okraja je konjiška občina ob zaključku prvega polletja za dobrih 7% naprej.

Številke o izvozu iz industrijskih podjetij na območju konjiške občine pokažejo, da je bil v prvem polletju s 56,2%, primerjava z istim obdobjem lanskega leta pa pove, da je dosegel za 0,7% nižji. Čeprav ima v skupnem izvozu usnjarski kombinat »KONUS« največji delež, saj odpade nanj blizu polovica vrednosti izvoznih proizvodov, je tudi na prvem mestu glede polletne realizacije. To podjetje je v prvih šestih mesecih izpolnilo izvozne naloge z 68,5% ter s tem prispevalo velik delež, da se plan izvoza ugodno odvijata. Samo to podjetje je izvozilo več kot vsa ostala podjetja v občini. Dobro polovico letnega izvoznega plana je doseglo podjetje »KOSTROJ«, medtem ko LIP nekoliko zaostaja tudi na tem področju. Precej slabši rezultat pa so dosegla ostala podjetja, to je TKI Vitanje in TKO Zreče, ki sta v istem času izvršila le dobro petino izvoznih obveznosti. Toda kljub tem zaostankom je tudi glede izvoza konjiška občina precej nad povprečjem celjskega okraja.

Ob dokaj večjih proizvodnih rezultatih se je število zaposlenih delavcev povečalo le za blizu 10%, pri čemer odpade največ na obrtna podjetja, najmanj pa na gostinstvo. Čeprav je bilo v zadnjih mesecih na novo zaposlenih precej žensk, predstavljajo le okoli 30% vseh zaposlenih. Ker pa je izven gospodarstva njihov delež precej večji, je od vseh zaposlenih v občini ena tretjina žena.

Produktivnost se je v prvem polletju dvignila za okoli 12,3%, povprečni osebni dohodki se sučejo v višini 36.610, din.

Ce bodo v konjiški občini tudi v drugem polletju tako uspešno izvajali proizvodne in ostale naloge, potem lahko pričakujemo, da bodo letni plani v celoti doseženi v vseh delovnih organizacijah.

L. V.



Pogled skozi sejansko okno

Foto: M. Sparovec

• IZ CASOPISOV DELOVNIH KOLEKTIVOV • IZ CASOPISOV DELOVNIH KOLEKTIVOV • IZ CASO

NOVA PRAGA

K razpravam o osebnem dohodku

Osebni dohodki nam povzročajo mnogo težav. Vsakdo želi imeti čimveč. Pri tem pa preamio razmišlja, kakšne so realne možnosti in kakšen je poslovni uspeh podjetja. Sprejemanje pravilnikov o delitvi osebnih dohodkov je občutljiva zadeva, še posebej pri železnici. Ne moremo namreč razpravljati o tem, koliko naj zvišamo osebne dohodke na račun skladov, ker le-teh nismo ustvarili, čeprav so nam tudi ti nujno potrebni za negospodarske investicije, predvsem za stanovanja. Vendar v takšnem gospodarskem položaju kot je ZTP Ljubljana in tudi druga železniška transportna podjetja brez njihove krivde, ne smemo izgubiti poguma. Storitji je treba, kar se največ da in še naprej vztrajno in objektivno do-

kazovati odgovornim forumom, da položaj na železnici terja hitro rešitev.

Dostikrat se zgodi, da so delavci premalo ali pa napačno obveščeni o stanju in da potem zahtevajo nemogoče. V ZTP Ljubljana so prav v zadnjem času razprave o pravilniku o delitvi osebnih dohodkov. Delavci razpravljajo predvsem o tem, če so razmerja v predlogu med posameznimi delovnimi mesti pravilna, kar je tudi prav, ker je sistem nagrajevanja istočasno osnovni element za pridobivanje manjkajočega kadra in je često treba v korist podjetja in s tem samega kolektiva odstopati od udomačenega rangiranja delavcev v lestvici osebnih dohodkov. Manj razumljivo pa je, da nekateri vztrajajo na večjem povečanju osebnih dohodkov, da pa se nihče ne vpraša, od kod denar za povečanje osebnega dohodka, kakšne so gospodarske možnosti podjetja. Znano je, da so osebni dohodki na železnici v primerjavi z ostalimi gospodarskimi organizacijami nižji. Vendar moramo upoštevati, da

je v letošnjem letu ljubljansko ZTP z zadnjim dodatkom za podražitev povečalo skupno maso osebnih dohodkov v primerjavi z lanskim letom za skoraj eno milijardo dinarjev, kljub poslovni izgubi, ki znaša ob polletju 600 milijonov din, kot posledica še vedno neresenih, opravičenih ekonomskih problemov na JZ. Trditve, da se nihče ne zavzema dovolj za izboljšanje položaja podjetja in delavcev, ne bodo držale. Podjetje je v letošnjem letu kljub težkemu finančnemu stanju prevzelo nase odgovornost, da ustrezno poveča osebne dohodke zaposlenih. Po zadnjih spremembah tudi minimalni osebni dohodki ne bodo pod 30.000 din.

Prav bi bilo, da vsi odgovorni delavci v podjetju, sindikalne in druge organizacije, pravilno in še bolj skrbno ter razumljivo razlagajo ljudem na terenu vso problematiko in jih poučijo o vseh naporih, ki so že in še bodo storjeni v prid boljšemu standardu.

Kljub temu, da so osebni dohodki v primerjavi z ostalimi

gospodarskimi organizacijami manjši in da so tudi razmerja med raznimi podjetji v republiki dostikrat nerazumljiva, pa bi bilo prav, da ne bi razpravljali samo o povečanju osebnega dohodka, temveč tudi več o tem, kje so še notranje rezerve, kako izboljšati kvaliteto dela, kako zmanjšati stroške proizvodnje, kakšni so skladi podjetja, kje je razširjena reprodukcija, kajti tudi od teh činiteljev je končno odvisen osebni dohodek vsakega posameznika. Trenutni položaj je res težak, vendar smo lahko prepričani, da bomo končno le dobili toliko pričakovano resnično samostojnost, ko bodo podjetja sama postavljala realne cene svojim storitvam in tudi sama skrbno gospodarila z ustvarjenimi sredstvi.

Ze letos jeseni pa bodo odgovorni organi naše družbene skupnosti na podlagi polletnih obračunov železniških transportnih podjetij razpravljali o položaju železničarjev in sprejeli ustrezne sklepe.

P. OBLAK

LUKNJE IN LUKNJICE

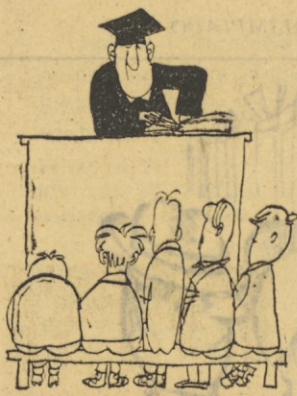
Nič ni lepšega od čvrstih, zares čvrstih principov. Principialnost v športu — za to se borimo v predpilih in pravilnikih od nekdanj! In konec koncev, ali niso predpisi v različnih športnih organizacijah identični...?

Praksa kaže, da...

Poglejmo:

● Zaradi nepravilne registracije enega vaterpolista je razveljavila Plavalna zveza Jugoslavije prav vse tekme zagrebškega »Medveščaka«. Tako je klub, namesto da bi prišel v I. ligo, ostal v II.

● Istočasno je Rokometna zveza Jugoslavije zaradi nepravilne registracije nekoga rokometarja »Železničarja«, delala tedne in



tedne veliko zmedo, na koncu pa se je to moštvo le znašlo v zvezni ligi...!

● OFK »Beograd« je zahteval od Nogometne zveze Jugoslavije, naj kaznuje za doživljenjsko prepovedjo nastopanja Srđana Cebinca, člana OFK »Beograd«, ker je odšel brez vednosti kluba v München, da bi se prijavil tamkajšnjemu nogometnemu klubu.

● Nogometni klub »Dinamo« pa je postavil v ekipo nekdanjega svojega člana »Stjepana Lamzo, ki je bil brez dovoljenja kluba v Münchnu in se je sedaj vrnil v Zagreb.

Vse to povem zato, da ne bo kdo mislil, da ima nepravilna registracija tekmovalcev enak učinek na Plavalno in Rokometno zvezo Jugoslavije ali, prostovoljni odhodi nogometarjev I. zvezne lige v inozemstvo enak učinek na uprave nogometnih klubov. No, seveda vsi zatrjujejo, da se držijo nekkih principov. Vsakdo meni, da vodi principialno politiko in je prepričan, da ukrepa v duhu obstoječih predpisov.

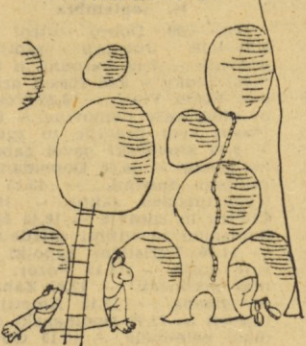
Omenjeni primeri vsekar dokazujejo, da ni »vse čisto«.

Samo — kaj? Kdo dela prav, kdo dela napak...?

Težko bi to povedali, saj je v naših športnih pravilnikih toliko lukenj in luknjic, da bi jih bilo več kot dovolj še za vse kaj drugega, kot pa smo pravkar zapisali.

Pa principialnost? Naj nam ne zameri, če rečemo, da ji v vseh navedenih starih primerih nismo

PRINCIPIALNOST



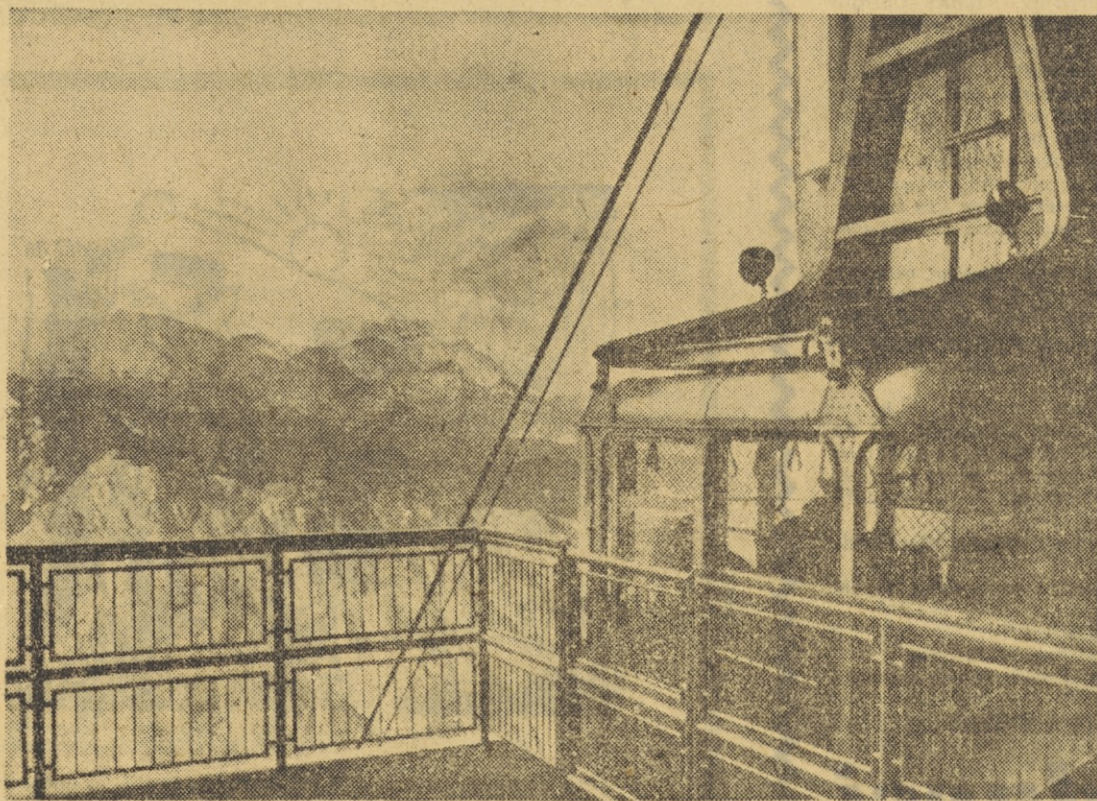
kos. Enostavnost ne vemo, kje se skriva! Morda je skrita v mislih tistih, ki so imeli najboljši namen, da se je poslužijo, pa so nanjo, kdove iz kakšnega vzroka, pozabili.

Za razloge ne vprašuj! Toda, ne boste veliko pogrešili, če vam bodo ena izmed prvih asociacij za odgovor — TOČKE!

ŠILO

USPEŠEN START ŽIČNICE NA VOGEL

- Prvi vtis — odlični!
- Lepi načrti
- Posrečeni aranžmaji s šolami
- Nova smučarska vlečnica
- Pretirane cene v brunaricah



PO DVEH MESECIH

Bohinj je letos poleti obogatel. Dobil je novo gondolsko žičnico, ki človeka varno prepelje na višino 1500 metrov v nedotaknjen gorski svet. Julijci, ki na eni strani mejijo na Sočo, na drugi pa na Bohinjsko jezero, so tako danes dostopni prav vsem: zdravim in manj zdravim, ljudem, ki so vajeni le kratkih sprehodov, in pa planincem »velikega kova«, ki poznajo pobočja okoli Vogla že od nekdanj.

Več ali manj uspelim žičnicam pri nas se je torej letos poleti pridružil nov tvrstven objekt. Se tako razvajeni turist, ki je prehodil že lep kos sveta, mora biti z žičnico na Vogel v glavnem zadovoljen. Celotno — zelo zadovoljen! Glede na žičnice, ki smo jih bili vajeni doslej, je novi objekt v Bohinju kar se da reprezentančen. Prav vse: od spodnje vstopne postaje z velikim parkirnim prostorom in vsem potrebnim, do vožnje v veliki gondoli za 20 oseb in gorsko panoramo, ki se človeku z vsakim metrom poti odpira vse bolj — prav vse človeka navdušuje.

Skratka, kdor se je z novo žičnico prvič povzpela na Vogel, kdor je še pred kratkim zmajeval z glavo, ko je slišal za gradnjo novega objekta v Bohinju, je danes, če si je žičnico ogledal ter jo »preizkusil«, z vsem več kot zadovoljen.

BO OBJEKT RENTABILEN?

Žičnica sedaj obratuje komaj dobra dva meseca. Pravzaprav kratek čas za temeljito ekonomsko analizo, pa vendar dovolj dolgo, da pogledamo, kaj si je z njo »nakopal na glavo« investitor in kaj smejo od nje pričakovati turisti, smučarji, planinci.

Gondoli lahko opravita svojo 1700 metrov dolgo pot z 963 metri višinske razlike v petih in pol minutah. Seveda: ko potuje ena gondola navzgor, potuje druga navzdol. Hiter račun bi torej povedal, da bi lahko opravila žičnica 22 voženj v eni uri. Vendar bi to bilo le v primeru, če bi gondoli potovali brez postankov. Za promet s potniki pa se gondole zamudijo ob najboljši možni organizaciji prevoza na postajah toliko časa, da zmore žičnica na uro 18 voženj v obe smeri. To pomeni, da lahko prepelje v eni uri v dolino največ 180 ljudi in prav toliko na Vogel.

Torej, ob »non-stop« voznih preko celega dneva je maksimalna kapaciteta žičnice v obe smeri približno 2600 ljudi. Stevilka je na oko velika, vendar bi lahko bila »ob konicah« še večja. Seveda, če bi žičnica to zmogla.

Glede na razmeroma visoke prevozne cene — povratna vozovnica velja 600 dinarjev, za tujce pa še enkrat toliko — je prometu primeren tudi inkaso. V prvi polovici avgusta je bil na primer 4 milijone dinarjev. Razumljivo nam številke v avgustu ne morejo služiti za nadaljnje ekonomske račune. Toda, če bo promet preko leta pol tako ugoden, kot je bil pretekli mesec, če bo mesečni inkaso bli-

zu 4 milijone, bo dovolj sredstev za odplačevanje anuitete in za stroške obratovanja. Vsaj tako nam je zatrdil Andrej Sežun, upravnik žičnice.

Se vedno pa ostajajo odprta vprašanja:

* v kolikšni višini bo morala žičnica odplačevati anuitete, saj pogajanja o tem še niso končana.

* kako velik bo promet na jesen ter pozimi in končno,

* kako bo čez nekaj časa, ko se bodo sedanjim žičnicam pridružile še gondolska vzpenjača na Veliko planino, sedežnice na Črni vrh, Španov vrh in na Zelenico, številne smučarske vlečnice in čez leta morda še sistem Triglavskih žičnic...?

Investicijska vsota 280 milijonov namreč ni »od muh« in tako bo potrebno napraviti še marsikaj, da bo promet na Vogel še vnaprej podoben današnjemu.

REALEN CENIK

Osemčlanski kolektiv žičnice na Vogel se vseh omenjenih vprašanj dobro zaveda in dela na tem, da se ne bi kje »zataknilo«, kot pravimo.

»Vozovnica pri nas res ni ne vem kako poceni, vendar sodeč po dosedanjih izkušnjah tudi ni predraga,« nam je dejal upravnik žičnice Andrej Sežun. Malce nerodno je le s turisti iz vzhodnih dežel, ki imajo tako bore malo sredstev. Vsi inozemci plačajo dvakrat toliko kot naši turisti, to je 1200 dinarjev za povratno vozovnico.

Kot že povedano, cenik vozovnic na Vogel je na oko vse prej kot poceni, v resnici pa je dokaj realen: enosmerna vozovnica za odraslo osebo velja 400 dinarjev — povratna pa 600, za otroke do 10 let enosmerna 200 — povratna 300, za šolske grupe in mladinske organizacije 200, oziroma 300 dinarjev za osebo, za sindikalne skupine, člane planinskih društev in skupine turistov po 820, oziroma 480 dinarjev za osebo itd... Potlej vidimo na ceniku še dnevno karto (1600 dinarjev), tedensko karto (5600 dinarjev) in karto za 10 voženj (4800 dinarjev). V načrtu je še družinska karta, ki pa zaenkrat še nima določene cene.

Torej delovni kolektiv vzpenjače na Vogel se je dokaj potrudil, da bi omogočil vožnjo čim večjemu številu ljudi in da bi si tako nekako zagotovil rentabilnost.

»Da obisk ne bi upadel v prehodnih jesenskih mesecih, bomo na primer sedaj v septembru povabili na Vogel vse šole z gorenjskega revirja in jim po možnosti omogočili še izdat-

nejši popust,« nam je dejal Andrej Sežun. »Izlet na Vogel lahko namreč učitelji uspešno povežejo s poukom zemljepisa, saj zaleže razgled z gornje postaje žičnice na bližnje in oddaljene Julijce precej več, kot pa nekaj ur geografije v razredu. Če se bo le dalo, bomo sedanji popust še povečali in upam, da bo šlo.«

Tudi za zimske in pomladanske mesece ni bojazni, da vzpenjača ne bi imela obiskovalcev. Smučarji bodo radi obiskovali grebene na Voglu, saj so v zimskih mesecih prekriti z debelo snežno odejo. Od januarja do maja je namreč na Voglu povprečno 3 metre snega. Za ugodno smuko torej več kot dovolj!

NI VSE ODVISNO OD ŽIČNICE

In če smo dejali, da so cene prevoza na Vogel še nekako znosne, naj tu še povemo, da tega nikakor ne moremo trditi za cene gostinskih uslug v kočah ob izstopni postaji. V obeh brunaricah, v katerih je danes na voljo 120 postelj, so cene vse

prej kot ljudske. Daleč namreč presegajo možnosti našega delovnega človeka. Vsaj možnosti večkratnega obiska, ali celo nekajdnevnega bivanja na Voglu.

Poleg omenjenih brunaric je danes na Voglu le še nekaj manjših koč, tako da o stacionarnem turizmu — vsaj v kolikšnejšem obsegu — tu še nekaj časa ne bo govora. Za začetek je v gradnji hotel s 120 ležišči in pa 800 metrov dolga smučarska vlečnica za zimsko rekreacijo.

»Kljub sedanjim majhnim kapacitetam na Voglu mislim, da bomo imeli še v naprej dovolj obiska, saj se številni turisti v Bohinju hitro menjujejo, skoraj vsak pa se tudi popelje na Vogel,« meni Andrej Sežun.

Naj bo kakorkoli že: prvi meseci obratovanja nove žičnice na Vogel so dali dokaj ugodne rezultate pa tudi v prihodnje se lahko nadejamo, da ne bomo obžalovali velikih investicij. Če se bodo še gostinci in turistični delavci potrudili tako, kot se je delovni kolektiv žičnice, potem se v naših napovedih prav gotovo nismo zmotili.

A. ULAGA

Boren izkupiček

Komentarji po letošnjem državnem prvenstvu v plavanju v večini kaj malo spominjajo na komentarje v pravem pomenu besede. So bolj poročila... bolj papirnate vesti. Zdi se, da so njihovi avtorji namenoma obšli tisto, kar človeka najbolj zanima, da so se namenoma razpisali o vsem drugem, samo da se ne bi bilo treba spoprijeti z dejstvom, da doseženi rezultati na ljubljanski Koleziji skoraj ničesar ne pomenijo v širšem — izven jugoslovanskega merila, da naši »mladi« in »perspektivni« rekorderji niso več niti tako mladi in zato niti ne več tako perspektivni, da je bila na Koleziji samo potrjena odločitev, da nimajo naši plavalci v Tokiu kaj iskati.

Medtem ko dan za dnem rušijo plavalne svetovne rekorde in postavljajo nove, mi precej klavirno capljamo nekje v ozadju, in se zadovoljujemo s svojimi, precej bornimi rezultati. Na prvenstvu v Ljubljani je na primer 100 m prosto plavalno pod minuto (ki našim plavalcem še vedno pomeni »zvočni zid«) toliko tekmovalcev, kolikor jih je to zmoglo že pred petindvajsetimi leti. En sam tekmovalac (Djurdja Bjedov) je izboljšal dosedanj državni rekord na 400 m mešano, ki pa je še vedno za več kot trideset minute (!) slabši od dosedanjega najboljšega rezultata na svetu.

Izkupiček letošnjega državnega prvenstva v plavanju je torej res boren. Niti ne toliko za naše »suhe« klube, kot za one, ki žive in delajo na morju, ki imajo tako rekoč skoraj vse pogoje za solidno delo.

Če pomislimo, da so naše plavalne klube iz Dalmacije premagali plavalci iz Ljubljane, ki imajo najmanj dvakrat slabše pogoje za treniranje, potem vidimo, da z našim plavanjem res ni nekaj v redu. Kot vaterpolisti smo Jugoslavlani poznani po vsem svetu. Znani smo kot mojstri v vodi, nikakor pa ne kot tekmovalci med plavalnimi programi.

Vzrok za to bi bolj težko iskali v »objektivnih« težavah, saj je prav omenjeno prvenstvo pokazalo, da se je najbolje odrezal klub, ki dela v najtežjih razmerah.

O tem, da med mladino ni veselja za plavanje, bi verjetno še bolj težko govorili. Verjetno gre pri vsej stvari za »slab posluh«, oziroma za pomanjkanje volje do sistematičnega in načrtnega dela od plavalnih šol za neplavalce, pa tja do vztrajnega in požrtvovalnega dela s plavalci-tekmovalci. A. U.

Življenjski uspeh Stamejčičeve

Draga Stamejčič, atletinja celjskega Kladivarja, je preteklo soboto na mednarodnem mitingu v Celju izenačila svetovni rekord v teku na 80 m z ovirami. S časom 10,5 je Dragica izenačila svetovni rekord Nemke Birkemeyer iz leta 1960, Angležinje Moor iz leta 1963, Nemke Balzer in Rusinje Press iz leta 1964. Kot prva izmed jugoslovanskih atletov in atletinj se je Dragica tudi uradno zapisala v seznam svetovnih rekorderjev.

HUMORESKA

Edini novinar, ki je bil tiste dni v redakciji »Krajevnih novic«, je bil Mihec. Sploh ni bil urednik. Njegov časopis pa mora iziti. Tudi v pasjih dnevih. Torej? Mihec se je izkušeno lotil naloge. Iz arhiva je pobral deset let stare klišeje. Take, ki so nanje bralci že zdavnaj pozabili. Iz tujih revij je izrezal kupček slik. Iz urednikovega zadnjega predala je pobral zdavnaj pozabljene rokopise. Izmed teh je izbral takšne, ki bi lahko bili objavljeni tudi čez deset let.

Po vsem tem mu je še vedno manjkalo gradiva za pol-drugega časopisno stran. Podvizal se je in prevedel nekaj zanimivih člankov iz drugih časnikov. Nekaterje pa je kar izrezal. Sele nato se je globoko zamislil. Kje naj stakne uvodni članek? Nekaj zares krajevnega.

Po tehtnem preudarku je sklenil, da bo napisal intervju s predsednikom občine. Kar reče predsednik, to je nesporno. Da! Toda — predsednika ni našel. Na občini je bila samo tajnica tajnika. Rekla mu je, da sta predsednik in tajnik na dopustu. Vprašala ga je, kako se reče zbirki zakonov. Samo še to ji je manjkalo v nagradni križanki.

Pa naredim razgovor s sekretarjem komiteja, se je tolažil Mihec. Ga ni, mu je sporočila administratorka. Je na dopustu. Kdo da ga nadomestuje? Predsednik socialistične zveze. Ga lahko obiščem? Ne, je na dopustu, so sporočili iz tamkajšnje pisarne. Kdo da ga nadomestuje? Podpredsednik občine.

Mihec je vzdihnil. Oddahnil si je in poiskal podpredsednika občine.

»Kaj je v središču vaše pozornosti?« je vprašal, ko je povedal, zakaj je prišel.

»Moje? Dopust!« je rekel podpredsednik.

»Ne mislim osebno,« je pojasnil Mihec. »Družbeno.«

»Aha,« se je podpredsednik zavedel vseh svojih namestniških funkcij. »Cene.«

»Kaj ste podvzeli glede cen?« je vprašal Mihec.

Pasji dnevi

»Sestali smo se. Pravzaprav — so se. Jaz sem bil tedaj na seminarju. Vprašam predsednika sindikalnega sveta. On je bil najbolj angažiran s cenami.«

Potem je resignirano skomignil z rameni.

»Nimava sreče. Mož je pravkar odpotoval na dopust.«

»So bila kakšna priporočila?«

»Bila. Seveda so bila. Bova poklicala načelnika za gospodarstvo. On nadomestuje tajnika.«

Načelnik je bil, seveda, na dopustu.

»Lahko bi rekla kaj o cenah nasploh,« je predlagal podpredsednik. »O tem sem slišal veliko zanimivega — na seminarju. Je presplošno. Potem pa dajva iz prakse v Franciji. Tam so cene na primer vinu in trgovinah nekajkrat nižje kot v gostilnah. Zato, ker smatrajo vino za sestavni del hrane. Pri nas pa ne. Do te ugotovitve smo že prišli — zahvaljujoč vinskim sejmom. Teoretično je to jasno. Praktično pa še nimamo izkušenj. Zato se na tem področju še ničesar nismo naučili. Kar je zelo važno za formiranje cen.«

»Kaj sklepate iz tega? V zvezi s cenami, mislim.«

»To dokazuje, da je treba v zvezi s cenami prebroditi premnoge težave. Cene moremo regulirati z višjo produktivnostjo. Znano je namreč, da podjetja nimajo dovolj skladov za zviševanje osebnih dohodkov in zato ne morejo kar tako nadomeščati višje življenjske stroške. Občina pa tudi nima takega proračuna, da bi lahko zmanjševala obveznosti podjetij. Zato je treba zviševati produktivnost. O tem imamo celo analizo.«

»Torej ste nastali položaj ocenili. Kako?«

»Kot namestnik predsednika sindikalnega sveta sem dolžan izjaviti, da analiza ne kaže nikakega realnega položaja v komunih. Je preveč pomanjkljiva. Kot namestnik predsednika Socialistične zveze pa ti lahko povem, da je analiza zelo optimistična in ne dopušča nobene zaskrbljenosti. V imenu predsednika občinske skupščine pa moram poudariti, da smo dosegli nenavadno visok brutoproduct. Skoraj za dve tretjini večji kot lani. Ker smo pametno investirali. Več kot prej v desetih letih. Rezultat pa bi bil še veliko večji, če nam ne bi bile investicije zmanjšane.«

»Kakšno pa je vaše mnenje?« je vtrajal Mihec.

»Naše? Koga misliš?« se je začudil podpredsednik.

»Osebnost. Kot občana.«

»Kot občana?! Imenitna misel. Doslej me še nihče ni spraševal kot občana. Vedno le kot funkcionarja. Razmislil bom o tem. Po dopustu ti bom povedal.«

Mihcu se je zdelo, da je prišel do imenitnega intervjuja. Objavil ga je na prvi strani. Številka je bila razgrajbena. Znanci so mu čestitali. Razen urednika. Ta bi ga kmalu linčal.

»Kdaj se boš naučil pisati,« ga je nadrl. »Mar ne veš, da moraš v intervjuju povedati tudi tisto, kar bi moral reči predsednik, pa ni.«

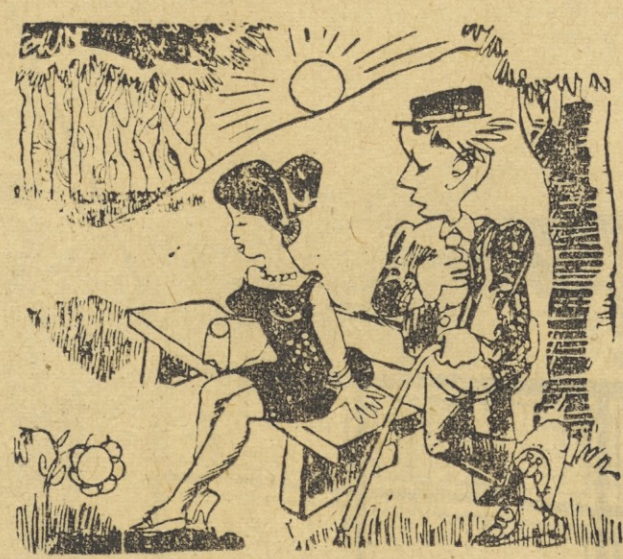
»Kako?«

»Tako!« se je razsrdil urednik. »Na naše vprašanje, kaj je v središču pozornosti komunje, je odgovoril predsednik občine, da so to nove cene. Spričo teh gospodarskih ukrepov so zanzeli občinski forumi enotno stališče, da za veržno višanje cen ni nobenega opravičila. Podpredsednik občine, tovariš Marko Prežal je ob tem izrazil svoje globoko osebno prepričanje, da do tega ne bo prišlo zaradi velike prizadevnosti gospodarskih organizacij v odkrivanju notranjih rezerv, izboljševanju organizacije dela in tako dalje. Si razumel, cepec!«

Mihec si je brisal pot s čela in nosu. Razumel je. Zelo dobro je razumel — bili so pasji dnevi. VIKTOR ŠIREC



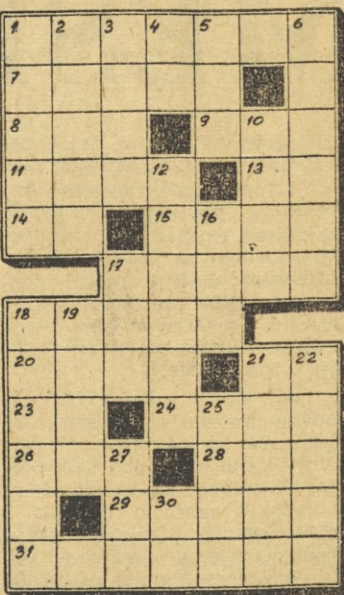
Za razvedrilo in kratek čas



— Vi ste v mojem srcu na častnem mestu... takoj za premogom!



PRIPRAVE NA OLIMPIADO



Križanka

Vodoravno: 1. snov, ki sproži kemične presnove, kvasina, 17. muza ljubezenskega pesništva, 8. lijak, 9. vrsta jelena, 11. moško ime, 13. začetnici imena in priimka prvega slov. pisatelja (1508—1586), 14. medmet, 15. poškodba, 17. ranocelnik, 18. na-

vlak, ropotija, 20. ugovor zoper kak sklep, 21. predpona, ki pomeni skupnost s kako stvarjo, 23. arabski konj, 24. majhna konic, vrh, 26. pristanišča naprava, 28. števec, 29. odločba, 31. potujoči pevci epskih pesmi

Navpično: 1. kmet na Srednjem vzhodu, 2. grška boginja prepira, 3. krščanski turški podložniki, 4. začetnici imena in priimka ameriškega humorističnega pisatelja (Tom Sawyer), 5. grški bog vetrov, 6. tipka pri brzojavu, 10. membrana, 12. škodljiva žuželka, ki živi pod zemljo in se hrani s koreninami, 16. skupno ime za otoke na Donavi, 17. šahovski izraz, 18. velik, pravokotno obklesan kamen, 19. veliko sito, 21. najvišja pravoslavna oblast, 22. veljak stare zaveze (množ.), 25. trup, 27. kopač, 30. kratka za »delavski svet«.

REŠITEV PREJŠNJE KRIZANKE

Vodoravno: 1. Alabama, 8. golazen, 9. etos, t, 10. Noe, 11. pri, 13. TS, 14. arak, 15. Arosa, 16. pepita, 18. aleja, b, 20. TE-LA, 21. ar, 22. E(dvard) G(rieg), 23. Ira, 24. nikotin, 27. akacija.

LEPO OBLEČEN — ZADOVOLJEN, KDOR OBISKUJE:



PRODAJNI SERVIS
Modna hiša

LJUBLJANA · MARIBOR



BREZ BESEL

Spored RTV Ljubljana za teden od 10. do 16. septembra 1964

ČETRTEK

10. septembra

5.00—7.00 Dobro jutro! — 6.00—6.10 Jutranji radijski dnevnik — 7.15 Jutranja glasbena srečanja — 8.05 Koroske narodne poje Komornu zbor iz Maribora — 8.25 Češkoslovaški izvajalci zabavne glasbe — 8.55 Radijska sola za višjo stopnjo — 9.25 Vesele počitnice — 9.40 Legendi in scherzo — 10.00 Dopoldanski radijski dnevnik — 10.15 Z domačih opernih odrov — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 11.15 Pozor, nimaš prednosti! — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Z jugoslovanskimi pevci piševci — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Mali glasbeni mozaik — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.00 Popoldanski radijski dnevnik — 15.15 Zabavna glasba — 15.40 Barkarole in koračnice — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Poletni sprhedo po glasbenih galerijah — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Turistična oddaja — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 20.00 Cetrtek večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Literarni večer — 21.40 Danilo Svara: Concerto grosso dodecafonico — 22.10 Jazz s plošč — 23.05 Krogi sodobne glasbe — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje

PETER

11. septembra

5.00—7.00 Dobro jutro! — 6.00—6.10 Jutranji radijski dnevnik — 7.15 Od uverture do finala — 8.05 Mahini, zabavni ansambli — 8.30 Stavki iz jugoslovanskih komornih skladb — 8.55 Pionirski tednik — 9.25 Slovenski pevci zabavnih melodij — 10.00 Dopoldanski radijski dnevnik — 10.15 Nekaj narodnih in domačih viš — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 11.15 Pozor, nimaš prednosti! — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Opoldanski domači peče-mele — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Radijska sola za nižjo stopnjo — 14.35 Operni dvospelvi v izvedbi naših solistov — 15.00 Popoldanski radijski dnevnik — 15.15 Zabavna glasba — 15.45 Pojo Mladinski zbor RTV Ljubljana — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Poletni sprehe — pevci zabavne glasbe — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Promenadni koncert — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 20.00 Tretje deset minut v studiu 14 — 20.30 Poje Akademski pevski zbor iz Ljubljane — 20.50 Arena za virtuoze — 21.15 Oddaja o morju in pomorskih — 22.10 Plesna glasba — 22.50 Literarni nokturno — 23.05 Srečanje z Beethovnovimi sodobniki

SOBOTA

12. septembra

5.00—7.00 Dobro jutro! — 6.00—6.10 Jutranji radijski dnevnik — 7.15 Jutranja glasbena srečanja — 8.05 Od zabavnih do saljivih — 8.25 Iz koncertov in simfonij — 8.55 Radijska sola za nižjo stopnjo — 9.25 Gradimo mesto — 9.40 Sovjetska vokalna instrumentalna zabavna glasba — 10.00 Dopoldanski radijski dnevnik — 10.15 Moderni plesni ritmi z najhitrimi zabavnimi ansambli — 10.35 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 11.15 Pozor, nimaš prednosti! — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Lahek opoldanski glasbeni spored — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Mali glasbeni mozaik — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.00 Popoldanski radijski dnevnik — 15.15 Zabavna glasba — 15.40 Poje komorni zbor »Svobode« Tone Cufar z Jesenic — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Gremo v kino — 17.35 Vedri uvodni takti — 18.00 Pevci iz aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Dve veliki scene iz Čajkovskega opere »Pikova dama« — 18.45 Novo v znanosti — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 20.00 Lepe melodije — 20.30 Sobotni večeri v naših krajih — 21.15 Plesni zvoki

NEDELJA

13. septembra

6.00—7.00 Dobro jutro! — 7.15 Narodni in domači zvoki — 8.00 Mladinska radijska igra — Svetislav Ruškuc. Vozli — 8.40 Sergej Bortkijevič: Andersenove pravljice za klavir in pozdravljajo — 1 — 10.00 Se pomnite, tovariši... — Ivo Krajnc: Planica v plamenih — 10.30 Pesmi borbe in dela — 10.50 Deset minut z orkestrom Carmen Dragon — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 11.15 Vedre melodije z velikimi zabavnimi orkestri — 11.40 Nedeljska reportaža — 12.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — II. — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Za našo vas — 14.00 Koncert pri vas doma — 14.15 S poti po slovenskih deželah — 15.05—19.00 »Danes popoldne« — 16.00 Humoreska tega tedna — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 20.00 R. Schumann: Karneval — 20.50 Sportna poročila — 21.00 Melodije v izloženem oknu — 22.10 Gledala v noči — 23.05 Nočni komorni koncert starejše slovenske vokalne in instrumentalne glasbe — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje

PONEDELJEK

14. septembra

5.00—7.00 Dobro jutro! — 6.00—6.10 Jutranji radijski dnevnik — 7.15 Jutranja glasbena srečanja — 8.05 Polke in valčki domačih vjarjev — 8.30 Na obisku pri madžarskih in bolgarskih izvajalcih zabavne glasbe — 8.55 Za mlade radovedneže — 9.10 Otroške pesmi Emilia Adamica — 9.25 Med popularnimi domačimi pariturnami — 10.00 Dopoldanski radijski dnevnik — 10.15 Dvajset minut Chopinove glasbe — 10.35 Naš podlistek — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 11.15 Pozor, nimaš prednosti! — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Opoldanski domači peče-mele — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Mali glasbeni mozaik — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.00 Popoldanski radijski dnevnik — 15.15 Zabavna glasba — 15.45 Trio Augusta Stanka in ansambel Mihe Dovžana — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Poletni sprehedo — Obisk v zagrebški operi — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Zvočni razgledi — hollywoodski radijski dnevnik — 18.15 Zabavna glasba — 18.45 Na mednarodnih krizpotjih — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 20.00 Revija zabavne glasbe

TOREK

15. septembra

5.00—7.00 Dobro jutro! — 6.00—6.10 Jutranji radijski dnevnik — 7.15 Laska koncertna glasba — 8.05 Jugoslovanski pevci popevki — 8.30 Slovenske narodne pesmi — 8.55 Radijska sola za srednjo stopnjo — 9.25 Vesele otroške pesmi in skladbe za zbor, klavir in violino — 9.40 Dva najst minut z majhnimi zabavnimi ansambli — 10.00 Dopoldanski radijski dnevnik — 10.15 Z opernimi pevci po svetu — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 11.15 Pozor, nimaš prednosti! — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Češka, romunska in bolgarska zabavna glasba — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Fantastična bouree — baletna suita — 15.00 Popoldanski radijski dnevnik — 15.15 Zabavna glasba — 15.40 Komorni zbor RTV Ljubljana poje pesmi sodobnih skladateljev — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Poletni sprehedo z našimi solisti — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Iz fonoteke radia Koper — 18.45 Kulturna transverzala — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 20.00 Iz naših studiov — 20.35 Richard Wagner: Tretje dejanje glasbene drame »Tristan in Izolda« — 22.10 Plesna glasba — 22.50 Literarni nokturno

SREDA

16. septembra

5.00—7.00 Dobro jutro! — 6.00—6.10 Jutranji radijski dnevnik — 7.15 Narodni in domači zvoki — 8.05 Plesni orkester Karel Vlach — 8.25 Pesmi in plesi naše domovine — 8.55 Pisani svet pravilic in zgodbe — 9.10 Slovenski pevci zabavne glasbe — 10.00 Dopoldanski radijski dnevnik — 10.15 Človek in zdravje — 10.40 Med domačimi in tujimi skladatelji — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 11.15 Pozor, nimaš prednosti! — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Opoldanski domači peče-mele — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Radijska sola za srednjo stopnjo — 14.35 Emanuel Chabrier: Fantastična bouree — baletna suita — 15.00 Popoldanski radijski dnevnik — 15.15 Zabavna glasba — 15.40 Komorni zbor RTV Ljubljana poje pesmi sodobnih skladateljev — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Poletni sprehedo z našimi solisti — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Iz fonoteke radia Koper — 18.45 Kulturna transverzala — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 20.00 Iz naših studiov — 20.35 Richard Wagner: Tretje dejanje glasbene drame »Tristan in Izolda« — 22.10 Plesna glasba — 22.50 Literarni nokturno